

Utbildningsutskottets betänkande 2024/25:UbU13

Vuxenutbildning

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden i betänkandet med hänvisning till gällande bestämmelser, pågående arbete och vidtagna åtgärder. Motionerna tar upp frågor som rör bl.a. utbudet och behovet av vuxenutbildning, utveckling av yrkeshögskolan, stöd och kontroll inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) samt utbildningen i svenska för invandrare (sfi). I betänkandet finns 21 reservationer (S, SD, V, C, MP).

Behandlade förslag

Cirka 70 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet6

Ärendet och dess beredning.....6

Utskottets överväganden.....7

 Utbud och behov av yrkesutbildning.....7

 Utskottets ställningstagande.....19

Yrkeshögskolan21

 Utskottets ställningstagande.....26

Kommunal vuxenutbildning27

 Utskottets ställningstagande.....39

Motioner som bereds förenklat.....40

 Utskottets ställningstagande.....40

Reservationer41

 1. Kompetensförsörjning och omställning, punkt 1 (S)41

 2. Kompetensförsörjning och omställning, punkt 1 (MP)42

 3. Utbyggnad av vuxenutbildningen, punkt 2 (C).....42

 4. Utbyggnad av vuxenutbildningen, punkt 2 (MP)43

 5. Samverkan med arbetsmarknaden, punkt 3 (C)44

 6. Lärlingsutbildning, punkt 4 (C)44

 7. Utbildning inom vissa områden, punkt 5 (SD)45

 8. Utbildning inom vissa områden, punkt 5 (MP)46

 9. Utveckling av yrkeshögskolan, punkt 6 (S).....47

 10. Utveckling av yrkeshögskolan, punkt 6 (C)47

 11. Gemensamt antagningssystem, punkt 7 (S, V)48

 12. Studiesociala frågor inom yrkeshögskolan, punkt 8 (V).....48

 13. Tillsyn och kontroll, punkt 9 (S).....49

 14. Tillsyn och kontroll, punkt 9 (V)50

 15. Målgruppsanpassning, punkt 10 (S)51

 16. Stöd och elevhälsa, punkt 11 (S, V)51

 17. Läromedel, punkt 12 (S).....52

 18. Läromedel, punkt 12 (V)53

 19. Komvux som anpassad utbildning, punkt 13 (S)54

 20. Utbildning i svenska för invandrare, punkt 14 (S).....54

 21. Utbildning i svenska för invandrare, punkt 14 (V)55

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag57

 Motioner från allmänna motionstiden 2024/2557

Bilaga 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet65

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Utbud och behov av vuxenutbildning

1. Kompetensförsörjning och omställning

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:333 av Lars Mejern Larsson (S),

2024/25:1758 av Aida Birinxhiku m.fl. (S),

2024/25:2571 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 79,

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 3 och

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 66.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (MP)

2. Utbyggnad av vuxenutbildningen

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2769 av Sten Bergheden (M),

2024/25:3167 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 5 och

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 77 och 78.

Reservation 3 (C)

Reservation 4 (MP)

3. Samverkan med arbetsmarknaden

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 37 och

2024/25:3167 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 4.

Reservation 5 (C)

4. Lärlingsutbildning

Riksdagen avslår motion

2024/25:3167 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkandena 6 och 7.

Reservation 6 (C)

5. Utbildning inom vissa områden

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:256 av Josef Fransson (SD),

2024/25:1382 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 7,

2024/25:1753 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 39 och

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 6, 8 och 11.

Reservation 7 (SD)

Reservation 8 (MP)

*Yrkeshögskolan***6. Utveckling av yrkeshögskolan**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 6,

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 74 och

2024/25:3167 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 9 (S)

Reservation 10 (C)

7. Gemensamt antagningssystem

Riksdagen avslår motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 73.

Reservation 11 (S, V)

8. Studiesociala frågor inom yrkeshögskolan

Riksdagen avslår motion

2024/25:468 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 8–10.

Reservation 12 (V)

*Kommunal vuxenutbildning***9. Tillsyn och kontroll**

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:468 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 60.

Reservation 13 (S)

Reservation 14 (V)

10. Målgruppsanpassning

Riksdagen avslår motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 59.

Reservation 15 (S)

11. Stöd och elevhälsa

Riksdagen avslår motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 61 och 63.

Reservation 16 (S, V)

12. Läromedel

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:468 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 6 och

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 62.

Reservation 17 (S)

Reservation 18 (V)

13. Komvux som anpassad utbildning

Riksdagen avslår motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 64.

Reservation 19 (S)

14. Utbildning i svenska för invandrare

Riksdagen avslår motionerna

2024/25:1930 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 26 och

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 68 och 70.

Reservation 20 (S)

Reservation 21 (V)

Motioner som bereds förenklat

15. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 10 april 2025

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Patrick Reslow (SD), Josefin Malmqvist (M), Linus Sköld (S), Robert Stenkvist (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Noria Manouchi (M), Mats Wiking (S), Jörgen Grubb (SD), Rose-Marie Carlsson (S), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Mathias Bengtsson (KD), Niels Paarup-Petersen (C), Anders Alftberg (SD), Camilla Hansén (MP), Niklas Sigvardsson (S) och Nadja Awad (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utbildningsutskottet 66 motionsyrkanden om vuxenutbildning från allmänna motionstiden 2024/25. Av dessa bereds 27 motionsyrkanden i förenklad ordning eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden. En förteckning över de behandlade förslagen finns i bilaga 1. Motionsyrkanden som bereds förenklat finns i bilaga 2.

Motionsyrkandena tar upp frågor som rör bl.a. utbudet och behovet av vuxenutbildning, utveckling av yrkeshögskolan, stöd och kontroll inom den kommunala vuxenutbildningen samt utbildning i svenska för invandrare.

Utskottets överväganden

Utbud och behov av yrkesutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. kompetensförsörjning och omställning, lärlingsutbildning samt utbildning inom vissa områden.

Jämför reservation 1 (S), 2 (MP), 3 (C), 4 (MP), 5 (C), 6 (C), 7 (SD) och 8 (MP).

Motionerna

Kompetensförsörjning och omställning

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 66 framför motionärerna att det ställs nya krav på att säkerställa kompetensförsörjning inom en rad viktiga yrken för att möta de behov som följer av klimatomställningen, den snabba utvecklingen av artificiell intelligens och en förändrad arbetsmarknad. Motionärerna vill att det införs möjlighet till extra tilldelning av statsbidrag för regionalt yrkesvux för att möta snabbt uppkomna utbildningsbehov regionalt och lokalt.

I kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 79 vill motionärerna att förutsättningarna att rekrytera rätt kompetens till rätt plats ska stärkas. Därför anser de att det är viktigt att utöka utbildningar inom bl.a. yrkeshögskolan för framtidens gröna jobb och säkerställa att det finns attraktiva utbildningsplatser i närheten av de orter där nya jobb skapas.

I kommittémotion 2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 3 framför motionärerna att det finns ett behov av att öka fokuset på utbildning för anställning inom bristyrken och säkerställa att individer får med sig relevanta och eftertraktade färdigheter.

I motion 2024/25:333 av Lars Mejern Larsson (S) vill motionären att yrkesutbildningar för anställning inom bristyrken uppvärderas och att invånares möjligheter till utbildning och kompetensutveckling stärks, med ett särskilt fokus på att höja statusen för yrkesutbildningar.

I motion 2024/25:1758 av Aida Birinxhiku m.fl. (S) framhåller motionärerna behovet av kompetensförsörjning för en världsledande grön industri i Väst-sverige och fler satsningar på vuxenutbildning som utformas på ett sätt som tar hänsyn till skillnaderna i lokala och regionala förutsättningar.

En kartläggning av vilka bristyrken Sverige har i dag och tio år framåt bör göras anför Ann-Sofie Lifvenhage (M) i motion 2024/25:2571. På så sätt kan utbildningsmöjligheter som motverkar bristen på tillgänglig arbetskraft skapas, enligt motionären.

Utbyggnad av vuxenutbildningen

I partimotion 2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkande 77 framför motionärerna att det statliga ansvaret för planering och dimensionering av vuxenutbildningen bör öka, och i yrkande 78 vill motionärerna ha ökade satsningar på vuxenutbildningen. Särskilt viktiga är yrkespaketet som leder till branschcertifieringar. Motionärerna anser också att yrkeshögskolan har potential att byggas ut och att det bör ske i så hög takt som möjligt. Komvux och yrkeshögskolan är enligt motionärerna bärande komponenter för det livslånga lärandet.

I kommittémotion 2024/25:3167 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 5 vill motionärerna att vuxenutbildningen byggs ut med fler utbildningsplatser. Yrkesutbildningar motsvarande gymnasieskolan är i dag underdimensionerade och yrkeshögskolan behöver skalas upp enligt motionärerna.

I motion 2024/25:2769 av Sten Bergheden (M) vill motionären att beslutsprocessen för yrkesutbildningar ska ses över så att det kan gå snabbare att starta nya yrkesutbildningar där behoven finns.

Samverkan med arbetsmarknaden

I partimotion 2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 37 efterfrågar motionärerna ett stärkt samarbete mellan utbildningsinstitutioner och näringsliv. Enligt motionärerna vittnar samtliga branscher om utmaningar på en föränderlig arbetsmarknad.

I kommittémotion 2024/25:3167 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 4 framförs att arbetsmarknaden bör få större inflytande när det kommer till vuxenutbildningarnas utbud och utformning. De tänkta arbetsgivarna ska enligt motionärerna vara en drivande kraft i utvecklingen och genomförandet av yrkesutbildningar.

Läringsutbildning

I kommittémotion 2024/25:3167 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 6 önskar motionärerna att urvalet till lärlingsutbildningar ska göras om. För att utbildningarna ska leda till jobb och arbetsmarknaden få rätt kompetens vill motionärerna reformera lärlingsutbildningarna så att de bättre kan tillgodose arbetsmarknadens behov. I yrkande 7 vill motionärerna utreda möjligheten att låta den som anställer en lärling själv få bestämma vilken elev som ska få gå lärlingsutbildningen.

Utbildning inom vissa områden

I kommittémotion 2024/25:1382 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 7 vill motionärerna att det säkerställs att adekvata utbildningar planeras efter kompetensförsörjningsbehovet inom va-området. Enligt motionärerna

kommer stora delar av infrastrukturen för vatten och avlopp att behöva underhållas och bytas ut vilket innebär att efterfrågan på arbetskraft med rätt kompetens kommer att öka.

I kommittémotion 2024/25:1753 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 39 framförs att det behövs utbildning inom återanvändning och cirkulärt byggande för aktörer inom byggsektorn. En kompetenshöjning är enligt motionärerna viktig för många aktörer i byggprocessen.

I kommittémotion 2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 6 efterfrågar motionärerna skräddarsydda utbildningsprogram i hela Sverige med fokus på branscher som gruvdrift, skogsbruk och förnybar energi. Genom samarbete med lokala företag kan utbildningsprogrammen enligt motionärerna anpassas efter verkliga arbetsmarknadsbehov och ge de studerande relevant och praktisk kunskap. I yrkande 8 vill motionärerna att digitala utbildningar och kurser med fokus på gröna teknologier och framtidsinriktade yrken ska erbjudas för att nå en bredare publik och ge flexibla utbildningsalternativ som anpassas efter individernas behov och livssituation. I yrkande 11 önskar motionärerna specifika program och incitament för att utbilda och rekrytera arbetskraft till den gröna omställningen, med fokus på förnybar energi, hållbart skogsbruk och ekologiskt jordbruk.

I motion 2024/25:256 av Josef Fransson (SD) vill motionären ha ett kunskapslyft för politiker i naturvetenskap genom kvällskurser inom komvux. Utan grundläggande kunskap i ämnen som fysik och biologi riskerar politiker enligt motionären att bli sårbara, vilket i sin tur påverkar de politiska besluten och skadar samhället.

Bakgrund och gällande rätt

Kommunal vuxenutbildning

Övergripande om kommunal vuxenutbildning

Kommunal vuxenutbildning (komvux) är en skolform inom skolväsendet (1 kap. 1 § skollagen [2010:800]). Kommunerna är huvudmän för utbildning inom skolformen och ska tillhandahålla kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå, på gymnasial nivå, som anpassad utbildning på grundläggande nivå, som anpassad utbildning på gymnasial nivå samt i svenska för invandrare (20 kap. 3 § skollagen). En huvudman får lämna över uppgifter till en enskild utbildningsanordnare på entreprenad (23 kap. 5 och 6 §§ skollagen) men huvudmannen behåller det yttersta ansvaret för att utbildningen följer lagar och regler (2 kap. 8 § skollagen).

Målen för komvux är enligt skollagen att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande, ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt ges möjlighet att främja sin personliga utveckling. Utbildningen ska ge en god grund för elevernas fortsatta utbildning och utgöra en bas för den nationella och

regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet. Utgångspunkten för utbildningen ska vara elevens behov och förutsättningar (20 kap. 2 § skollagen).

Yrkesutbildning inom komvux

Det finns flera möjligheter till yrkesutbildning inom komvux. Utöver att man kan läsa in eller komplettera sina studier för en yrkesexamen, dvs. läsa in eller komplettera för motsvarande ett treårigt nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan, finns det sammanhållna yrkesutbildningar av varierande längd och innehåll, s.k. yrkespaket. I enlighet med riksdagens beslut i juni 2022 (prop. 2021/22:UbU25, bet. 2021/22:UbU25, rskr. 2021/22:411) är sammanhållna yrkesutbildningar nu även reglerade i skollagen (20 kap. 6 a §). En nationell sammanhållen yrkesutbildning ska ge kunskaper som motsvarar kompetenskraven på nationell nivå inom ett yrkesområde där det ställs särskilda krav på ett nationellt likvärdigt innehåll i utbildningen (2 kap. 10 b § förordningen [2011:1108] om vuxenutbildning).

Skolverket fastställer innehållet i yrkesämnena och tar fram exempel eller föreskrifter om innehållet i sammanhållna yrkesutbildningar. Myndigheten har nyligen i samband med övergången till ämnesbetyg sett över innehållet i styrdokumenterna för att utbildningarna ska vara relevanta bl.a. utifrån samhälls- och teknikutvecklingen och gjort vissa förändringar i både yrkesutbildningarnas uppbyggnad och ämnesplaner (skolverket.se). Ändringarna ska tillämpas på utbildning som påbörjas fr.o.m. den 1 juli 2025, dvs. i och med övergången från kursbetyg till ämnesbetyg.

Nationella programråd för gymnasial yrkesutbildning

I sitt arbete med att utforma och revidera styrdokument för gymnasial yrkesutbildning rådgör Skolverket bl.a. med de olika nationella programråden för gymnasial yrkesutbildning, som myndigheten ansvarar för (10 § förordningen [2015:1047] med instruktion för Statens skolverk och 2 kap. 10 b § förordningen om vuxenutbildning). Det finns i dag 13 nationella programråd som främst består av branschföreträdare och företrädare för arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer. Arbetet i programråden omfattar både ungdomsskolan och komvux och ska syfta till att göra utbildningssystemet mer flexibelt och lyhört för arbetsmarknadens behov och initiativ från huvudmännen. Därmed ska utbildningsutbudet bättre kunna matchas mot de kompetenser som arbetsmarknaden efterfrågar och elevers övergång från yrkesutbildning till arbetsliv underlättas (skolverket.se).

Arbetsmarknadens behov ska vägas in vid planering och dimensionering

I juni 2022 beslutade riksdagen om ändringar i skollagen för att underlätta ungdomars och vuxnas etablering på arbetsmarknaden och förbättra kompetensförsörjningen till välfärden och näringslivet (prop. 2021/22:159, bet. 2021/22:UbU25, rskr. 2021/22:411). Lagändringarna som rör planeringen och dimensioneringen av gymnasial utbildning trädde i kraft den 1 juli 2023 och tillämpas för komvux del på utbildning som påbörjas efter den 31 december 2024. Det innebär bl.a. att arbetsmarknadens behov ska ha betydelse

vid planeringen och dimensioneringen av vissa utbildningar inom komvux och att kommunerna ska samverka genom avtal med minst två andra kommuner i ett primärt samverkansområde (2 kap. 2 a–b §§ och 20 kap. 16 a § skollagen). Det ska också vara möjligt att fritt söka till yrkesutbildningar inom komvux som erbjuds i det primära samverkansområde som den sökande är hemma-hörande i (20 kap. 19 d § skollagen).

Regionala planeringsunderlag till stöd för huvudmän

Skolverket ska i enlighet med sin instruktion (6 a §) kontinuerligt utarbeta regionala planeringsunderlag som behövs till stöd för huvudmännens arbete med planering, dimensionering och erbjudande av yrkesutbildning inom komvux. Skolverket publicerade i oktober 2023 de första regionala planeringsunderlagen för samtliga län på sin webbplats. Planeringsunderlagen ska ge en bild av kompetensbehoven utifrån statistiska analyser och regionernas bedömningar baserat på bl.a. dialoger med arbetsgivare och branscher.

Av Skolverkets instruktion framgår vidare att myndigheten ska bidra till och redovisa sitt arbete med att trygga den nationella kompetensförsörjningen och underlätta elevers etablering på arbetsmarknaden. Vidare ska myndigheten främja utvecklingen av yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft samt stödja utvecklingen av berörda myndigheters och branschorganisationers samarbete när det gäller gymnasial yrkesutbildning (9 §).

Regionalt yrkesvux

Den 1 januari 2017 infördes en modell för statsbidrag för en regionaliserad yrkesutbildning för vuxna, s.k. regionalt yrkesvux. Bestämmelser om statsbidraget regleras i förordningen (2016:937) om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning (nedan statsbidragsförordningen). Skolverket hanterar statsbidrag för regionalt yrkesvux, och fr.o.m. 2025 samlas de tidigare olika statsbidragen för yrkesvux, yrkesvux kombination, lärlingsvux, lärlingsvux kombination och yrkesförare i ett enda statsbidrag – regionalt yrkesvux (skolverket.se). Enligt statsbidragsförordningen ska Skolverket ta hänsyn till arbetslösheten och arbetsmarknadens behov vid fördelning av statsbidraget (skolverket.se).

De sammanhållna yrkesutbildningarna eller yrkespaketen, som nämns ovan, läses inom regionalt yrkesvux. Utbildningarna inom regionalt yrkesvux ska planeras och bedrivas i samverkan mellan flera kommuner. Syftet är att öka utbudet av utbildningar för den enskilda individen och att tillgodose arbetsmarknadens behov i de samverkande kommunerna. Sammansättningen av utbildningen planeras efter samråd med företrädare för arbetsgivare och organisationer eller verksamma inom de branscher som finns företrädade i de samverkande kommunerna. Även regionen i det eller de län som de samverkande kommunerna tillhör och Arbetsförmedlingen ska medverka i planeringen av utbudet av utbildningarna. Vidare framgår av statsbidragsförordningen att elevernas tidigare förvärvade kunskaper och kompetens ska tas till vara och att eleverna ska erbjudas studie- och yrkesvägledning (20 §).

Lärlingsutbildning

Utbildningarna inom regionalt yrkesvux kan även ges i form av lärlingsutbildning, dvs. att elevernas utbildning i huvudsak förläggs till en eller flera arbetsplatser (11 § statsbidragsförordningen).

Uppföljning av statsbidraget för regionalt yrkesvux

I oktober 2024 redovisade Skolverket regeringsuppdraget att följa upp den utbildning och de elever som studerat inom ramen för statsbidraget för regionalt yrkesvux. Av rapporten framgår att antalet elever nästan fördubblades från 2017 till 2023 och att 74 300 elever läste kurser inom regionalt yrkesvux 2023. Antalet elever minskade dock med 4 procent från 2022 till 2023. Det framgår vidare av uppföljningen att den vanligaste yrkesutbildningen fanns inom vård och omsorg där drygt en tredjedel av eleverna gick. Inom lärlingsutbildning (lärlingsvux) var dock barn och fritid vanligast.

Elever som läst en längre yrkesutbildning (minst 800 poäng) inom regionalt yrkesvux är generellt sett etablerade på arbetsmarknaden i högre utsträckning än de som läst en kortare yrkesutbildning. Andelen etablerade i denna grupp var 56 procent jämfört med 47 procent. Av de som läst en längre utbildning inom regionalt yrkesvux med inriktning på vård och omsorg var 71 procent etablerade året efter att de avslutat sina studier.

Statsbidrag vid företagsetableringar

Ett statsbidrag för att kunna hantera snabbt uppkomna utbildningsbehov vid företagsetableringar och företagsexpansioner inrättades 2023 (förordningen [2023:603] om statsbidrag för yrkesinriktad vuxenutbildning vid företags- etableringar och företagsexpansioner). Skolverket handlägger statsbidraget. Utbildningen i fråga ska inför bidragsomgången 2025 syfta till att leda till kompetenser som efterfrågas på arbetsmarknaden med anledning av företagsetableringen eller företagsexpansionen men behöver inte enbart vara kopplad till kompetenser som efterfrågas i det specifika företag som etableras eller expanderar. Det kan t.ex. handla om ett ökat behov av barnskötare med anledning av ökad inflyttning till följd av en stor företagsetablering eller företagsexpansion (skolverket.se).

Yrkeshögskolans eftergymnasiala utbildningar

Övergripande om yrkeshögskolans utbildningar

Yrkeshögskolan inrättades år 2009 med uppdraget att tillgodose arbetslivets behov av kvalificerad arbetskraft. Eftergymnasiala yrkesutbildningar inom yrkeshögskolan regleras främst i lagen (2009:128) om yrkeshögskolan och förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan. Utbildningarna ska svara mot arbetslivets behov (1 § lagen om yrkeshögskolan). Yrkeshögskolans program ska svara mot arbetslivets behov av kvalificerad arbetskraft och de drivs i nära samverkan med företag och organisationer. Programmen inom yrkeshögskolan är eftergymnasiala och oftast mellan ett och två år långa. Under utbildningen kombineras teoretiska studier med arbetsplatsförlagda kurser

som kallas Lärande i arbete, LIA. Ett program som leder till en kvalificerad yrkeshögskoleexamen omfattar minst 400 yrkeshögskolepoäng, dvs. två års heltidsstudier. Under utbildningen kombineras mer teoretiska kurser med arbetsplatsförlagda kurser (myh.se).

Inom yrkeshögskolan finns också kurser för yrkesverksamma som svarar mot ett behov av fördjupad, breddad eller förnyad kompetens i arbetslivet. Kurser inom yrkeshögskolan infördes 2020 på uppdrag av regeringen (U2019/04228/GV). Syftet med att inrätta kurser och kurspaket var att man ville ytterligare utveckla yrkeshögskolans flexibilitet och utbildningsformens möjlighet att svara mot behov av fördjupad, breddad eller förnyad kompetens i arbetslivet. Program och kurser inom yrkeshögskolan ger rätt till studiemedel från CSN. Utbildningarna kan vara platsförlagda eller ges på distans (myh.se).

En utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan kan efter ansökan få statsbidrag eller särskilda medel för en utbildning. Anordnare kan vara privata utbildningsföretag, kommuner, regioner och statliga myndigheter (4 § lagen om yrkeshögskolan). Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) är förvaltningsmyndighet för yrkeshögskolan. Det är också MYH som beslutar om en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan (1 kap. 4 § förordningen om yrkeshögskolan). När en ansökan om att bedriva yrkeshögskoleutbildning bedöms står arbetslivets behov i centrum i enlighet med 1 § lagen om yrkeshögskolan och branscher med stora behov prioriteras (myh.se).

Antal studerande och platser

Totalt sett fanns det ca 85 000 studerande på yrkeshögskolans program 2023. Samma år antogs ca 35 000 personer av över 96 000 sökande och påbörjade ett program. Drygt 15 000 personer påbörjade en yrkeshögskolekurs under 2023. MYH beskriver i sin statistiska årsrapport från 2024 att det syns tydliga volymökningar över tid inom både program och kurser och att de omfattar flera områden. Andelen som studerar på distans har ökat över tid. För programmen var andelen antagna som påbörjade distansutbildningar 38 procent 2023, och nästan alla (99 procent) av de antagna som påbörjade kurser 2023 läste på distans (MYH, Statistisk årsrapport 2024). Samtidigt som bl.a. antalet utbildningsomgångar, platser, behöriga sökande, studerande och examinerade inom programmen ökade minskade examensgraden successivt under flera år fram till 2022. Avrundat till heltal var den totala examensgraden ungefär densamma för 2022 och 2023, dvs. 68 procent, och för slutåret 2024 räknar MYH med att den ökade något, till knappt 69 procent (MYH:s årsredovisning för 2024).

Enligt årsredovisningen beviljades fler utbildningsplatser än något tidigare år i ansökningsomgången 2023/2024 för yrkeshögskoleprogram. I början av 2024 fattade myndigheten beslut om över 40 000 utbildningsplatser. I ansökningsomgången gjordes en satsning på fler utbildningar inom områden kopplade till bl.a., digitaliseringen och den gröna omställningen. Flest ansökningar beviljades inom utbildningsområdet teknik och tillverkning där ca 9 500 utbildningsplatser beviljades. Besluten innebar en satsning på

utbildningar inom samhällsbyggnad och byggteknik då myndigheten bedömde att det fanns en hög efterfrågan på arbetsmarknaden kopplad till infrastruktur-satsningar, underhåll av eftersatt infrastruktur och energieffektivisering. Även inom utbildningsområdet data/it beviljades många ansökningar. Besluten innebar en kraftig satsning på utbildning inom it-säkerhet. Myndigheten har strävat efter att skapa förutsättningar för att utveckla och höja kvaliteten inom yrkeshögskoleutbildningar genom att bevilja fler utbildningsomgångar i taget (MYH:s årsredovisning för 2024).

Även när det gäller kortare kurser inom yrkeshögskolan har intresset ökat kraftigt, enligt MYH:s årsredovisning. Sammanräknat med tidigare års beslut omfattar utbudet av kurser drygt 30 000 platser med startår 2024 och framåt. Sedan kurserna introducerades som en del av yrkeshögskolan 2020 har utbudet av platser fyrdubblats (MYH:s årsredovisning för 2024).

YH-flex

Hösten 2022 blev det s.k. YH-flex en permanent del av yrkeshögskolan efter att ha bedrivits som en försöksverksamhet under perioden 2020–2022. YH-flex är till för studerande som redan har yrkeskunskaper som motsvarar en betydande del av en yrkeshögskoleutbildning. Syftet är att skapa snabbare och mer flexibla vägar till en yrkeshögskoleexamen. Verksamheten omfattar tillgodoräknande av kunskaper, färdigheter och kompetenser samt kompletterande utbildning. Under det första ordinarie året, 2023, var det ungefär 450 antagna som påbörjade studier inom YH-flex (MYH, Statistisk årsrapport 2024).

Arbetsmarknadens behov av yrkeshögskoleutbildning

MYH har i uppdrag att analysera behovet av utbildningar inom yrkeshögskolan (2 § förordningen [2011:1162] med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan). I en särskild rapportserie presenterar myndigheten områdesanalyser. Ett stort antal områdesanalyser har publicerats under de senaste åren. I varje analys grupperas flera utbildningsinriktningar som kan kopplas till ett visst område. När en områdesanalys tas fram görs avstämningar med berörda branscher och aktörer som kan bidra till att ge en samlad bild av efterfrågan på kompetens på nationell och regional nivå. För att få information om kompetensbehoven på regional nivå samarbetar myndigheten t.ex. med ansvariga för regional utveckling i regionerna. Målsättningen med områdesanalysen är enligt MYH:s beskrivning att den ska bidra till ökad transparens och tydlighet.

MYH har också haft i uppdrag att analysera och redovisa hur utbildningsutbudet inom yrkeshögskolan kan behöva anpassas på längre sikt med anledning av energi- och klimatomställningen (U2023/02905). Uppdraget redovisades i september 2024 i rapporten Yrkeshögskolans bidrag till klimatomställningen och det framtida behovet av anpassning till arbetsmarknadens kompetensbehov och svensk konkurrenskraft. I rapporten identifierar myndigheten bl.a. ett antal områden som efterfrågas av flera aktörer och som antingen

är nödvändiga för omställningen eller kan fungera som möjliggörare för utvecklingen. Myndigheten bedömer utifrån sin analys av långsiktiga prognoser, branschrapporter och kontakt med berörda branschorganisationer, att dimensioneringen av YH-program inom samhällsbyggnad och byggteknik samt teknik och tillverkning bör bibehållas och kan behöva växa något ytterligare baserat på efterfrågan av avancerade tekniker. För utbildningsområdet data och it gör myndigheten bedömningen att dimensioneringen av YH-program kan behöva justeras både uppåt och nedåt framöver, eftersom utvecklingen går mycket fort inom detta område. Myndigheten bedömer vidare att YH-kurser kommer att utgöra en betydelsefull del av yrkeshögskolan.

Omställningsstudiestöd

Sedan januari 2023 finns det ett nytt omställningsstudiestöd för att förbättra förutsättningarna för vuxna att finansiera studier som kan stärka deras framtida ställning på arbetsmarknaden och därmed förbättra omställningen på arbetsmarknaden. Intresset för stödet var initialt större än vad som hade beräknats och för att CSN skulle få förutsättningar att klara av den stora ärendemängden beslutade riksdagen efter regeringens förslag att ge CSN mer resurser under 2025 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 15, bet. 2024/25:UbU2, rskr. 2024/25:103). Riksdagen har också efter regeringens förslag beslutat om regelförenklingar för omställningsstudiestödet (prop. 2023/24:168, bet. 2024/25:UbU5, rskr. 2024/25:30). Ändringarna syftade till att göra omställningsstudiestödet mer ändamålsenligt och effektivt för att ge vuxna ännu bättre förutsättningar att finansiera studier som stärker deras framtida ställning på arbetsmarknaden. Bestämmelserna om omställningsstudiestödet förenklades i syfte att korta handläggningstiderna och öka möjligheterna att få omställningsstudiestöd för dem som arbetar inom ett bristyrke. Ändringarna innebar också att det efter en viss tid är möjligt att på nytt kvalificera sig för att kunna få omställningsstudiestöd. Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2025.

I samarbete med CSN har Universitetskanslersämbetet (UKÄ), Statistiska centralbyrån (SCB) och MYH tagit fram en rapport som ger en beskrivande bild av studerande med omställningsstudiestöd (Studerande med omställningsstudiestöd vid yrkeshögskolan och högskolan 2023, UKÄ:2024). Av rapporten framgår bl.a. att av alla som sökte omställningsstudiestöd för studier hösten 2023 sökte nästan 45 procent för studier vid yrkeshögskolan och 37 procent för studier på ett universitet eller en högskola. Fyra av fem personer (eller 81 procent) av alla som sökte omställningsstudiestöd var alltså sökande till de här två utbildningsformerna. Resterande drygt 4 000 personer, motsvarande ca 19 procent av alla sökande, sökte omställningsstudiestöd för andra utbildningsformer, där komvux och folkhögskola var vanligast.

Klimathandlingsplan

I februari 2024 överlämnade regeringen sin klimathandlingsplan till riksdagen (skr. 2023/24:59). Regeringen bedömde i handlingsplanen bl.a. att Sverige

behöver fler personer med gedigna kunskaper inom naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik. Regeringen bedömde vidare att riktade insatser borde genomföras vid behov för att stärka kompetensförsörjningen i samband med stora företagsetableringar och företagsexpansioner i de delar av landet där kompetensbrist annars riskerar att begränsa den gröna omställningen. Klimatomställningen kräver enligt regeringen kompetens på flera nivåer, bl.a. på gymnasial nivå och yrkeshögskolenivå, både inom näringslivet och inom offentlig sektor. I utbildningsutskottets yttrande över klimat-handlingsplanen instämde utskottet i att det är viktigt att det finns tillgång till arbetskraft med rätt kompetens för att klimatpolitiken ska kunna genomföras. Förutom att det är viktigt att fler utbildas med nödvändig kompetens finns det enligt utskottet också behov av möjligheter till omställning och vidareutbildning för personer som redan är yrkesverksamma. (skr. 2023/24:59, yttr. 2023/24:UbU3y, bet. 2023/24:MJU15).

Pågående arbete

Satsningar på yrkesutbildning

Fler platser inom regionalt yrkesvux

Det har på senare år gjorts flera satsningar på yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna. Flera av dessa beskrivs ovan. Genom riksdagens beslut om budgetpropositionen för 2024 förstärktes satsningen på utbildningsplatser inom regionalt yrkesvux med drygt 900 miljoner kronor (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16, bet. 2023/24:UbU1, rskr. 2023/24:103). Riksdagen beslutade om ytterligare medel till utbildningsplatser i vårändringsbudgeten för 2024 (prop. 2023/24:99, bet. 2023/24:FiU21, rskr. 2023/24:247). Genom beslutet om förslagen i budgetpropositionen för 2025 tillfördes 600 miljoner kronor (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16, bet. 2024/25:UbU1, rskr. 2024/25:110). För att ge kommunerna bättre planeringsförutsättningar föreslog regeringen också i budgetpropositionen för 2025 att kommunerna ska kunna beviljas statsbidrag för upp till två år framåt i tiden. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16, bet. 2024/25:UbU1, rskr. 2024/25:110).

Utbyggnaden av yrkeshögskolan

Yrkeshögskolan är som framgår ovan relativt ny och har vuxit kraftigt sedan starten. Anslaget för statligt stöd till yrkeshögskoleutbildning ökade för 2024 med 236 miljoner kronor till totalt drygt 4 miljarder kronor för 2024 (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16, bet. 2023/24:UbU1, rskr. 2023/24:103). För 2025 kvarstår denna nivå (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16, bet. 2024/25:UbU1, rskr. 2024/25:110).

I betänkandet Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar (SOU 2023:31) lämnas förslag om att införa ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan och ett nytt system för studiedokumentation. Regeringen konstaterade bl.a. i budgetpropositionen för 2025 att de administrativa

systemen inom yrkeshögskolan måste understödja den fortsatta utbyggnaden av platser. Regeringen föreslog en förstärkning av MYH:s förvaltningsanslag för att utveckla ett gemensamt system. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16, bet. 2024/25:UbU1, rskr. 2024/25:110).

Vårändringsbudgeten för 2025

Regeringen aviserade den 21 mars 2025 att regeringen i vårändringsbudgeten som överlämnas till riksdagen den 15 april avser föreslå en rad satsningar på arbetsmarknads- och utbildningsinsatser för att få fler människor i arbete. Regeringen kommer enligt pressmeddelandet att föreslå att 302 miljoner kronor tillförs regionalt yrkesvux, inklusive studiestöd. Regeringen kommer även att föreslå att 407 miljoner kronor, inklusive studiestöd, tillförs Myndigheten för yrkeshögskolan för fler platser på korta kurser under 2025 (regeringen.se).

Utredningsförslag om gymnasial yrkesutbildning

Yrkesvuxutredningen (U 2022: 05) redovisade sitt uppdrag i februari 2024 i betänkandet Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16). I utredningens uppdrag ingick att undersöka hur yrkesutbildningen inom komvux kan bli mer effektiv och bättre anpassad efter de behov som finns, både på arbetsmarknaden och hos individer (dir. 2022:84), och att föreslå hur en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna kan införas (dir. 2023:110). Utredningen föreslår i betänkandet bl.a. en ny utbildningsform, benämnd yrkesskola, som ska utgå från modellen för yrkeshögskola och inte ingå i skolväsendet men även andra reformer som är tänkta att lösa problem med kompetensförsörjning. Bland dessa finns förslag om att kunna rikta satsningar särskilt till kommuner med stora utbildningsbehov (s. 344 f.). Det handlar bl.a. om att införa en möjlighet till extra tilldelning av statsbidrag för yrkesvux som ska fördelas av Skolverket efter beslut av regeringen.

Yrkesvuxutredningen lämnar också flera förslag på hur lärlingsutbildningen inom komvux ska kunna utvecklas och därmed växa i omfattning, bl.a. genom att arbetsgivare ges ett större ansvar och inflytande över lärlingsutbildningen och genom att utbildningen regleras i skollagen (s. 303 f.). Bland annat föreslås nya urvalsregler och möjligheter till mer inflytande för arbetsgivare vid antagning av elever till lärlingsutbildning.

När det gäller lärlingsutbildning inom komvux är ersättningen till handledare lägre och annorlunda utformad än i gymnasieskolan. Det är enligt regeringen rimligt att det är mer likvärdiga villkor för handledare i båda skolformerna. I budgetpropositionen för 2025 bedömde regeringen därför i enlighet med förslag från Yrkesvuxutredningen att lärlingsersättningen för handledare inom komvux borde höjas. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16, bet. 2024/25:UbU1, rskr. 2024/25:110). Utredningens betänkande har remitterats och bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Pilotverksamhet med en ny form av gymnasial yrkesutbildning

I budgetpropositionen för 2024 föreslog regeringen att medel skulle avsättas för en pilotverksamhet med en ny form av yrkesutbildning på gymnasial nivå med utgångspunkt i den modell som tillämpas för yrkeshögskolan. Utbildningarna ska möta arbetslivets behov och syftar till att den studerande snabbt ska komma i arbete inom bristyrken. Under införandet av utbildningsformen sker den som en pilotverksamhet som sträcker sig under perioden 2024–2026. Riksdagen har beslutat om medel i enlighet med regeringens förslag (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16, bet. 2023/24:UbU1, rskr. 2023/24:103).

Myndigheten för yrkeshögskolan har i uppdrag att förbereda införandet med utgångspunkt i en förordning med bestämmelser om pilotverksamheten (förordningen [2024:107] om stöd för en nationell yrkesutbildning). De utbildningsområden som hittills har varit aktuella för ansökan är bygg och anläggning, el och energi, fordon och transport, industriteknik, naturbruk samt VVS och fastighet. Intresset för att anordna nationella yrkesutbildningar har enligt MYH varit stort (myh.se).

I årsredovisningen skriver MYH att myndighetens initiala bedömning är att nationell yrkesutbildning kan bidra till att fler yrkesutbildas med den kompetens som efterfrågas på arbetsmarknaden. Enligt årsredovisningen ökar pilotverksamheten utbudet av yrkesutbildningar som inte erbjuds inom andra utbildningsformer eller som erbjuds i för liten omfattning. Genom att utbildningarna är riksrekryterande och svarar mot nationella kompetensbehov, stärks de vuxnas möjligheter till livslångt lärande och omställning i hela landet. Att utbildningarna är korta, praktiskt inriktade och kan ge möjlighet till anställning inom ett bristyrke på arbetsmarknaden är ett återkommande skäl till att de studerande sökt sig till en nationell yrkesutbildning, oavsett vilken ställning på arbetsmarknaden eller utbildningsnivå de haft sedan tidigare (MYH:s årsredovisning för 2024).

Myndighetssamverkan för kompetensförsörjning

Myndighetssamverkan inom området kompetensförsörjning initierades i början av 2020 och formaliserades under 2022. MYH samordnar i enlighet med myndighetens regleringsbrev denna samverkan, och utöver MYH deltar Skolverket, Universitetskanslersämbetet, Universitets- och högskolerådet (UHR), Tillväxtverket, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige och Arbetsförmedlingen (10 a § förordningen [2011:1162] med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan). Myndigheterna ska i sin samverkan prioritera arbetet med fyra områden: arbete med analysunderlag för prognoser och dimensionering av utbildning, stöd till regionalt kompetensförsörjningsarbete, utbildning för klimatomställningen och insatser för att få fler att delta i tekniska och naturvetenskapliga utbildningar (MYH, Åtterrapportering av regeringsuppdrag om myndighetssamverkan för en väl fungerande kompetensförsörjning, 2025).

Regeringens STEM-strategi

Den 24 februari 2025 presenterade regeringen rapporten En STEM-strategi för Sverige med åtgärder som syftar till att stärka den svenska kompetensförsörjningen. Förkortningen STEM står för engelskans science, technology, engineering and mathematics, dvs. naturvetenskap, teknologi, ingenjörsvetenskap och matematik. I strategin presenterar regeringen de åtgärder som hittills har vidtagits, bl.a. utbyggnaden av yrkesutbildning inom komvux och yrkeshögskolan, och pekar ut riktningen för det fortsatta arbetet med att stärka utbildningssystemets förutsättningar att utbilda fler inom STEM-områdena.

Regeringen tillsatte också en STEM-delegation i februari 2025. Delegationen ska bl.a. verka för stärkt samordning och samverkan mellan berörda myndigheter, regioner och kommuner inklusive lärosäten och skolhuvudmän, och näringslivet. Dessutom ska delegationen verka för att särskilt öka flickors och kvinnors intresse för naturvetenskap och teknik samt beakta förutsättningarna för att integrera samhällsvetenskapliga och innovativa, humanistiska och konstnärliga element i utbildningar inom STEM. Delegationen ska ta stöd av MYH, Skolverket, UKÄ och UHR och samordna aktiviteter mellan och tillsammans med dessa myndigheter i syfte att stärka förutsättningarna för att fler personer ska ha intresse av och de kunskaper som behövs för att söka till, och fullfölja, en utbildning inom STEM (dir. 2025:11).

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet i fråga om yrkanden om kompetensförsörjning och omställning understryka vikten av en väl utformad vuxenutbildning som anpassas för arbetsmarknadens kompetensbehov och som ger goda möjligheter för människor att i vuxen ålder stärka sin kompetens för nya utmaningar eller ställa om för att växla yrke. Utskottet delar regeringens bild av att en väl fungerande matchning på arbetsmarknaden minskar risken för stigande arbetslöshet och ökar sysselsättningen. För många branscher är det svårt att hitta rätt arbetskraft, men samtidigt finns det en arbetslöshet i landet. Det behövs utbildning som ger vuxna en chans att få de kompetenser som krävs för att studera vidare och för att få ett arbete. I fråga om utbud och behov av utbildning för vuxna noterar utskottet att flera viktiga insatser har gjorts och görs för att få en bättre matchning på arbetsmarknaden.

När det gäller yrkanden om att bygga ut vuxenutbildningen med fler utbildningsplatser kan utskottet konstatera att det pågår ett viktigt arbete med att stärka och bygga ut vuxenutbildningen. Nu senast tillfördes genom riksdagsbeslutet om budgetpropositionen för 2025 medel för ytterligare platser inom regionalt yrkesvux och för systemstöd till yrkeshögskolan som kan understödja den fortsatta utbyggnaden av platser inom utbildningsformen. Dessutom pågår arbetet med att förbereda en ny form av nationell yrkesutbildning på gymnasial nivå för vuxna som ska möta arbetslivets behov och som syftar till att de studerande snabbt ska komma i arbete inom bristyrken.

När det gäller yrkanden om utbildning för anställning inom bristyrken och inflytande från arbetsmarknaden samt yrkanden som handlar om utbildning inom vissa utpekade områden ser utskottet att samhällets kompetensförsörjning och arbetsmarknadens behov i dag är centrala perspektiv både inom komvux och yrkeshögskolan. För yrkeshögskolans del har riksdagen sedan tidigare beslutat om att utbildningarna ska svara mot arbetslivets behov. För komvux gäller att utbildningen ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet. Skolverket samråder t.ex. med de nationella programråden när de ser över innehållet i de gymnasiala yrkesutbildningarna som erbjuds inom komvux. Utskottet vill också påminna om att den nya lagstiftningen om att arbetsmarknadens behov ska ha betydelse vid planering och dimensionering av yrkesutbildning inom komvux ska tillämpas från i år. Huvudmännen har dessutom fått bättre planeringsföretsättningar genom att statsbidrag för regionalt yrkesvux nu kan beviljas för upp till två år framåt i tiden, i stället för som tidigare för ett år i taget.

I fråga om yrkanden som rör utbildning med anledning av samhällsförändring, t.ex. klimatomställningen och den snabba utvecklingen av artificiell intelligens, kan utskottet konstatera att det är frågor som ligger högt på regeringens agenda. Utskottet hänvisar bl.a. till MYH:s uppdrag om hur utbildningsutbudet kan behöva anpassas på längre sikt med anledning av energi- och klimatomställningen och om hur yrkeshögskolans kurser bättre kan möta behov av omställning för yrkesverksamma på hela arbetsmarknaden. Utskottet kan också konstatera att regeringen nyligen beslutat om STEM-strategin och har tillsatt en delegation som ska stärka utbildningssystemets förutsättningar att utbilda fler i tekniska yrken, inte minst genom yrkeshögskolan och regionalt yrkesvux.

Vidare vill utskottet i sammanhanget påminna om två stora utredningar som behandlar gymnasial yrkesutbildning för vuxna respektive yrkeshögskoleutbildning och vars betänkanden har remitterats. Det gäller Yrkesvuxutredningen, som undersökt hur yrkesutbildning inom komvux kan bli mer effektiv och anpassad efter de behov som finns, och Utredningen om framtidens yrkeshögskola, som haft i uppdrag att föreslå förändringar som krävs i yrkeshögskolan för att säkerställa den växande utbildningsformens effektiva funktion för framtiden. När det gäller yrkandena om lärlingsutbildning kan utskottet t.ex. notera att Yrkesvuxutredningen föreslår en reformerad lärlingsutbildning för vuxna och åtgärder för att arbetsgivare ska ges ökat inflytande och ansvar för lärlingsutbildningen inom komvux. När det gäller yrkandet om möjlighet till extra tilldelning av statsbidrag för yrkesvux för att möta snabbt uppkomna utbildningsbehov regionalt och lokalt kan utskottet konstatera att motionärerna hänvisar till förslag i Yrkesvuxutredningen vars betänkande nu bereds. Utskottet vill inte föregripa den beredning av utredningarnas betänkanden som pågår.

Inte heller i övrigt finner utskottet skäl att vidta några åtgärder med anledning av yrkandena. Mot bakgrund av ovanstående, gällande bestämmelser och pågående arbete avstyrker utskottet motionerna 2024/25:256 (SD),

2024/25:333 (S), 2024/25:1382 (SD) yrkande 7, 2024/25:1753 (MP) yrkande 39, 2024/25:1758 (S), 2024/25:2571 (M), 2024/25:2613 (MP) yrkande 79, 2024/25:2628 (MP) yrkandena 3, 6, 8 och 11, 2024/25:2769 (M), 2024/25:3024 (S) yrkande 66, 2024/25:3161 (C) yrkande 37, 2024/25:3167 (C) yrkandena 4–7 samt 2024/25:3217 (MP) yrkandena 77 och 78.

Yrkeshögskolan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utveckling av yrkeshögskolan, ett gemensamt antagningssystem och frågor av studiesocial karaktär.

Jämför reservation 9 (S), 10 (C), 11 (S, V) och 12 (V).

Motionerna

Utveckling av yrkeshögskolan

I partimotion 2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 6 framför motionärerna att yrkeshögskolorna behöver stärkas med fokus på ökat utbud av digitala kurser, ökade möjligheter till teknik- och yrkescollege och lärlingsutbildningar. Detsamma efterfrågas i kommittémotion 2024/25:3167 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 2. Enligt motionärerna är yrkeshögskolan med sin specialiserade yrkesutbildning som direkt matchar arbetsmarknadens behov ett av de mest framgångsrika utbildnings- och arbetsmarknadsprojekten i Sverige, med stora samhällsekonomiska vinster.

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 74 efterfrågas en utveckling av yrkeshögskolan. Med kraftigt ökade volymer i utbildningsformen ökar behovet av en samlad stödstruktur, anser motionärerna.

Gemensamt antagningssystem

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 73 föreslår motionärerna ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan och att Myndigheten för yrkeshögskolan ska få i uppdrag att genomföra en förstudie tillsammans med relevanta myndigheter. Dagens decentraliserade ansökningsprocess medför att studerande kan söka och antas till ett obegränsat antal utbildningar, men det leder också till en ökad risk för bristande rätts-säkerhet och onödig administration.

Studiesociala frågor inom yrkeshögskolan

I kommittémotion 2024/25:468 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 8 framför motionärerna att Myndigheten för yrkeshögskolan bör få i uppdrag att särskilt granska studerandeflyttandet på landets yrkeshögskoleutbildningar och att

lyfta fram goda exempel på studerandeflytande. De studerande måste enligt motionärerna vara trygga i att de kan gå samman för att synliggöra och arbeta mot missförhållanden. I yrkande 9 i samma motion vill motionärerna att Myndigheten för yrkeshögskolan får i uppdrag att specifikt kartlägga och utreda utbildningsanordnarnas arbete mot trakasserier och kränkningar. I yrkande 10 framför motionärerna att regeringen bör utreda möjligheten att göra ett tillägg i förordningen om yrkeshögskolan som ger studerande rätt till hälsovård. Den som studerar på högskolan har tillgång till en studenthälsa, men inom yrkeshögskolan finns ingen motsvarande rättighet till hälsovård, enligt motionärerna.

Bakgrund och gällande rätt

Eftergymnasial yrkesutbildning inom yrkeshögskolan

Yrkeshögskolan inrättades 2009 med uppdrag att tillgodose arbetslivet med kvalificerad arbetskraft. Eftergymnasiala yrkesutbildningar inom yrkeshögskolan regleras främst i lagen (2009:128) om yrkeshögskolan och förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan. Utbildningarna ska svara mot arbetslivets behov (1 § lagen om yrkeshögskolan). En anordnare av en utbildning inom yrkeshögskolan kan efter ansökan få statsbidrag eller särskilda medel för en utbildning. Anordnare kan vara privata utbildningsföretag, kommuner, regioner och statliga myndigheter (4 § lagen om yrkeshögskolan). Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH) är förvaltningsmyndighet för yrkeshögskolan. Det är också MYH som beslutar om en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan (1 kap. 4 § förordningen om yrkeshögskolan).

Yrkeshögskolan har över tid breddats och erbjuder nu både längre program, kortare kurser och YH-flex (se s. 13–14). Även införandet av behörighetsgivande förutbildningar har skapat möjligheter för nya grupper att ta sig in på yrkeshögskolan och breddat rekryteringen (SOU 2023:31, s. 65). Utbildningsformerna finns i hela landet och vid prövningen av en ansökan om yrkeshögskoleutbildningar tar MYH hänsyn till om utbildningen har en lämplig placering utifrån arbetslivets behov. Myndigheten väger även in i vilken grad yrkeshögskoleutbildning genomförs i samarbete med det lokala arbetslivet och möter dess behov av kompetens. Myndigheten har enligt årsredovisningen för 2024 arbetat för att yrkeshögskoleutbildning ska vara tillgänglig på platser där utbildningsutbudet annars skulle vara litet. Ett exempel är att en yrkeshögskoleutbildning kan bedrivas i flera funktionella analysregioner samtidigt. Distansutbildningar och flexibla utbildningsupplägg innebär att studerande som bor i delar av landet där det finns färre platsbundna utbildningar ges möjlighet att gå en yrkeshögskoleutbildning. Andelen utbildningar som bedrivs helt eller delvis på distans har ökat. Av hittills rapporterade uppgifter framgår att 40 procent av de studerande 2024 antogs till och påbörjade en distansutbildning (MYH:s årsredovisning för 2024).

Kvalitet i yrkeshögskoleutbildning

Yrkeshögskoleutbildningar ska utformas så att en hög kvalitet och yrkesrelevans nås samt så att de ger den kompetens som krävs för kvalificerade uppgifter i arbetslivet. Utbildningen ska präglas av både stark arbetslivsanknytning och teoretisk förankring. Utbildningen ska utvecklas och bedrivas i samverkan med arbetslivet. Utbildningen ska också bidra till att bryta traditioner i fråga om könsbundna utbildnings- och yrkesval. Det framgår av 1 och 6 §§ lagen (2009:128) om yrkeshögskolan.

Myndigheten för yrkeshögskolan har tillsynsansvar över utbildningarna på yrkeshögskolan. Enligt 8 § lagen om yrkeshögskolan avser tillsynen en självständig granskning i syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. I tillsynen ingår att fatta de beslut om åtgärder som kan behövas för att utbildningsanordnaren ska kunna rätta fel som upptäckts vid granskningen.

Enligt 9 § lagen om yrkeshögskolan har också MYH ansvar för att granska kvaliteten i utbildningarna och utbildningsanordnarnas eget kvalitetsarbete. Utbildningsanordnarna är skyldiga att medverka i den kvalitetsgranskning av utbildningen som initieras av MYH. Kvaliteten ska granskas utifrån kvalitetskriterier. Det framgår av 4 kap. 9 § förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan. Myndigheten har tagit fram kvalitetskriterier som kan samlas i fyra granskningsområden: Ledningsgrupp, Lärande, Lärande i arbete (LIA) samt Kvalitets- och värdegrundsarbete (myh.se). När det gäller kvalitets- och värdegrundsarbete framgår det bl.a. att arbetet ska omfatta hela utbildningen, även när eleven är på en arbetsplats genom LIA. Studerande får inte utsättas för diskriminering eller kränkande behandling enligt kriterierna. Utbildningsanordnare ska också arbeta aktivt med breddad rekrytering, breddat deltagande och breddat mottagande som utgår från mångfald, likabehandling och jämställdhet mellan könen.

Enligt 7 § förordningen om yrkeshögskolan ska de studerande ges möjlighet till insyn i verksamheten och tillfälle att påverka utbildningens uppläggning och genomförande.

Yrkeshögskolestuderandes mående

Hälsan bland studerande på yrkeshögskolan beskrivs i en CSN-rapport från 2022 (Yrkeshögskolestuderandes ekonomiska och sociala situation, 2022). Enligt rapporten är hälsosituationen bland studerande på yrkeshögskolan generellt sett god. Studierna verkar också förbättra hälsoläget något för personer som väljer att inleda studier på en yrkeshögskoleutbildning. Yrkeshögskolestuderande är också mindre stressade än högskolestuderande.

Enligt rapporten blev omkring 5 procent av de studerande någon gång under vårterminen 2022 kränkta, trakasserade eller diskriminerade i samband med studierna. Ungefär en lika stor andel män som kvinnor kränktes, trakasserades eller diskriminerades.

Utbildningsanordnare ska motverka diskriminering

Diskrimineringslagen (2008:567) har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder (1 kap. 1 § diskrimineringslagen). Med diskriminering avses bl.a. bristande tillgänglighet så att en person med en funktionsnedsättning missgynnas under vissa förutsättningar (1 kap. 4 §). Utbildningsanordnare får inte diskriminera någon studerande som deltar i eller söker till verksamheten (2 kap. 5 §). Utbildningsanordnarna ska också fortlöpande genom s.k. aktiva åtgärder arbeta med ett förebyggande och främjande arbete inom verksamheten för att motverka diskriminering och verka för lika rättigheter och möjligheter. I arbetet ingår att vidta de förebyggande och främjande åtgärder som skäligen kan krävas (3 kap. 1–3 och 15–20 §§).

Pågående arbete

Utredningen om framtidens yrkeshögskola

Utredningen om framtidens yrkeshögskola lämnade i juni 2023 sitt betänkande Framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar (SOU 2023:31). Betänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet).

Utredningen hade i uppdrag att föreslå de förändringar som krävs i yrkeshögskolan för att säkerställa att den växande utbildningsformen fungerar effektivt i framtiden. Syftet var att förtydliga yrkeshögskolans roll i utbildningssystemet och att skapa förutsättningar för att yrkeshögskolan ska kunna fortsätta att utvecklas med bibehållen kvalitet. I uppdraget ingick att utreda behov av en samlad administrativ stödstruktur för yrkeshögskolan, bl.a. i fråga om system för ansökan och studiedokumentation, och att utreda förutsättningar för ett mer stadigvarande utbildningsutbud (dir. 2021:88).

För att möta framtida behov av yrkeskunnande bedömer utredningen att yrkeshögskolan behöver fortsätta att växa. Sedan starten 2009 har utbildningsformen enligt utredningen professionaliserats och blivit mer kompetent, träffsäker och systematisk. Samtidigt har utbildningarna fått allt stabilare förutsättningar. Yrkeshögskolan har enligt utredningen utvecklats i riktning mot önskvärda effekter i fråga om utbud, funktion och effektivitet. Utredningen anser dock att staten bör ta ett större ansvar för att det ska finnas en fungerande infrastruktur för yrkeshögskolan, bl.a. genom systemstöd.

Utredningen lägger fram flera förslag som den bedömer behöver vara vägledande för yrkeshögskolan i framtiden och för kommande reformering och sammanfattar detta under tre punkter:

- Arbetsmarknadens behov ska även fortsättningsvis styra yrkeshögskolan.

Inom yrkeshögskolan ska det bara finnas utbildningar som efterfrågas inom arbetslivet eller utbildningar där det finns behov av ett kvalificerat

yrkeskunnande som är av betydelse för individen och samhället, såsom utbildningar inom smala yrkesområden.

- Tilliten till yrkeshögskolan ska vara hög.

Ytterst är det kvaliteten på utbildningen och hur väl en anordnare levererar den utbildning som efterfrågas som är avgörande för att den ska finnas inom yrkeshögskolan. Tilliten till yrkeshögskolan kan skadas om den styrs i detalj.

- Spelreglerna ska vara tydliga – det ska vara lätt att göra rätt.

Yrkeshögskolans möjlighet att vara flexibel kräver förutsägbarhet och tydliga spelregler. Den ska präglas av tydliga krav på leverans. Det ska också vara tydligt vem som har ansvar för utbildningarna.

Utredningen bedömer att utbildningarna inom yrkeshögskolan bör vara under ständig prövning och inte få permanent status. Förslag lämnas bl.a. om ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan, tillsyn, ett förstärkt system för studiedokumentation, fördjupningsutbildningar och ökade krav på ansvar och ledning.

När det gäller utbildningsanordnarens ansvar för utbildningsverksamheten bör detta tydliggöras, enligt utredningen. Ett tydliggörande minskar enligt utredningen oklarheter för samverkande aktörer, studerande och arbetslivet i kontakt med yrkeshögskolan. Det innebär också en ökad rättssäkerhet för studerande i fråga om t.ex. studerandeflyttande och tillträdesprocessen.

Utredningen har också identifierat möjliga åtgärder för att främja kvaliteten i yrkeshögskolan som behöver analyseras vidare, bl.a. ett eventuellt inrättande av studerandehälsa för yrkeshögskolestuderande. Det finns inte motsvarande en elevhälsa eller studenthälsa för studerande vid yrkeshögskolan men utredningen ser att det kan finnas behov av en samordnad studerandehälsa för att stärka de studerandes förutsättningar att kunna tillgodogöra sig yrkeshögskoleutbildningarna. Frågan blir enligt utredningen alltmer aktuell i samband med att rekryteringen till yrkeshögskolan breddas och att yrkeshögskolan växer.

Gemensamt system för ansökan och studiedokumentation

Inom yrkeshögskolan sker i dag ansökan och antagning till en utbildning lokalt hos respektive utbildningsanordnare. Utredningen om framtidens yrkeshögskola lämnade förslag om att göra en förstudie för att inrätta ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan (SOU 2023:31, s. 120). Utredningen undersökte också behovet av förändringar när det gällde systemet för studiedokumentation från yrkeshögskoleutbildningar. Utredningen föreslog att MYH och Myndigheten för digital förvaltning skulle ges i uppdrag att utforma ett nytt system för studiedokumentation (SOU 2023:31, s. 142).

Regeringen konstaterade i budgetpropositionen för 2025 att ett gemensamt system för ansökan behövs och att de administrativa systemen inom yrkeshögskolan måste understödja den fortsatta utbyggnaden av platser. Regeringen föreslog därför en förstärkning av MYH:s förvaltningsanslag. Riksdagen

beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16, bet. 2024/25:UbU1, rskr. 2024/25:110).

Den 20 mars 2025 fick MYH i uppdrag att genomföra en förstudie om dels ett gemensamt system för ansökningar om att få gå en yrkeshögskoleutbildning och antagning av studerande till en sådan utbildning, dels ett nytt studiedokumentationssystem för yrkeshögskolan. I uppdraget ingår att föreslå hur systemen ska utformas (U2023/02078 [delvis], U2025/00853). I uppdraget ingår även att undersöka om antagningssystemet för högskolan kan användas för yrkeshögskolan. Ett gemensamt ansökningssystem ska bidra till att effektivisera ansökningsprocessen och säkerställa rättssäkerheten vid ansökan och antagning till yrkeshögskolan. Studiedokumentationssystemet ska bidra till att säkerställa en mer robust hantering av dokumentation av studerande och studieresultat. Systemen ska samordnas.

Av uppdraget framgår bl.a. att systemen ska utgå från yrkeshögskolans och användarnas behov och att de ska vara användarvänliga, tillgänglighetsanpassade, kostnadseffektiva och säkra.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis understryka yrkeshögskolans viktiga roll när det gäller att möta de stora kompetensbehoven i hela Sverige, att möjliggöra omställning och att främja matchningen på arbetsmarknaden. Bestämmelserna i lagen om yrkeshögskolan syftar till att säkerställa att eftergymnasiala yrkesutbildningar som svarar mot arbetslivets behov kommer till stand, att statens stöd till eftergymnasiala yrkesutbildningar fördelas effektivt och att utbildningarna håller hög kvalitet. Myndigheten för yrkeshögskolan har i uppdrag att samordna ett myndighetsgemensamt uppdrag som syftar till att bidra till en väl fungerande kompetensförsörjning.

När det gäller yrkanden om att stärka och utveckla utbildningsformen på olika sätt noterar utskottet att betänkandet från Utredningen om framtidens yrkeshögskola – stabil, effektiv och hållbar som innehåller flera förslag som rör utbildningsformens utveckling, nu bereds i Regeringskansliet. Utskottet noterar också att regeringen den 20 mars i år gav Myndigheten för yrkeshögskolan i uppdrag att genomföra en förstudie om ett gemensamt antagningssystem och ett nytt studiedokumentationssystem för yrkeshögskolan. I uppdraget ingår att föreslå hur systemen ska utformas. Utskottet avvaktar den pågående beredningen av utredningens betänkande och ser i övrigt inte skäl att vidta några åtgärder med anledning av yrkandena.

I fråga om yrkandena om studerandes hälsa och möjligheter till inflytande samt yrkandet om att motverka diskriminering och kränkning noterar utskottet att det finns förslag och bedömningar från den ovan nämnda utredningen om yrkeshögskolan som rör studiesociala frågor. Utredningen vill bl.a. tydliggöra utbildningsanordnarnas ansvar för utbildningsverksamheten för att ge en ökad rättssäkerhet för studerande i fråga om exempelvis studerandeinflytande. Utredningen ser också behov av ytterligare analys när det gäller att eventuellt

inrätta en studerandehälsa för yrkeshögskolestuderande. Utskottet ser inte heller här skäl att föregripa den pågående beredningen av utredningens förslag.

Utskottet kan vidare konstatera att befintlig lagstiftning anger att utbildningsanordnare inte får diskriminera någon studerande som deltar i eller söker till verksamheten. Utbildningsanordnarna ska också fortlöpande genom s.k. aktiva åtgärder arbeta förebyggande inom verksamheten för att motverka diskriminering och verka för lika rättigheter och möjligheter.

Utskottet ser mot ovanstående bakgrund, gällande bestämmelser och pågående arbete inte skäl att föreslå några åtgärder med anledning av yrkandena och avstyrker därmed motionerna 2024/25:468 (V) yrkandena 8–10, 2024/25:2955 (C) yrkande 6, 2024/25:3024 (S) yrkandena 73 och 74 och 2024/25:3167 (C) yrkande 2.

Kommunal vuxenutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om bl.a. stöd och elevhälsa inom komvux, utbildning i svenska för invandrare, läromedel samt kontroll och tillsyn av utbildningsanordnare.

Jämför reservation 13 (S), 14 (V), 15 (S), 16 (S, V), 17 (S), 18 (V), 19 (S), 20 (S) och 21 (V).

Motionerna

Tillsyn och kontroll

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 60 vill motionärerna att det ska tillsättas en utredning om hur statens och huvudmännens kontroll över vuxenutbildningen kan öka. Verktøyen för att följa upp och kontrollera att utbildningsverksamhet inom komvux har bra kvalitet behöver bli skarpare, inte minst när det gäller upphandlad verksamhet, menar motionärerna.

I kommittémotion 2024/25:468 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 1 efterfrågar motionärerna ett lagförslag om att kommunerna ska ha rätt och vara skyldiga att göra ägar- och ledningsprövning av utbildningsanordnare som bedriver kommunal vuxenutbildning på entreprenad. I dag har kommunerna inte verktyg eller incitament för att kunna granska de verksamheter man lägger ut vuxenutbildning på. I yrkande 2 vill motionärerna att regeringen ska återkomma med ett lagförslag som innebär skärpta krav på kommunernas tillsyn av vuxenutbildning som bedrivs på entreprenad. Om det nu har byggts upp ett stort system för kontroll och granskning av skolan så är det enligt motionärerna motsatsen som kännetecknar vuxenutbildningen: avsaknad av kontroll och granskning.

Målgruppsanpassning

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 59 föreslår motionärerna att det ska utredas hur komvux bättre kan anpassas till en förändrad elevgrupp. För många av de utrikesfödda som ska etablera sig på den svenska arbetsmarknaden är yrkesvux det bästa alternativet, konstaterar motionärerna. För att möta målgruppens behov och bryta segregationen behövs mer utbildning men också ökad kvalitet och stöd i utbildningen.

Stöd och elevhälsa

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 61 framför motionärerna behovet av att utreda stöd- och elevhälsoinsatser inom komvux. I syfte att öka kvaliteten och likvärdigheten i komvux behöver elevernas möjligheter till stöd och anpassningar utvecklas. I yrkande 63 anför motionärerna att Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten bör få i uppdrag att ta fram insatser för och stödmaterial om funktionsnedsättning hos elever inom komvux.

Läromedel

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 62 efterfrågar motionärerna en stärkt tillgång och förtydligad rätt till kostnadsfria läromedel för elever inom sfi och komvux på grundläggande nivå för att höja kvaliteten och öka jämlikheten.

I kommittémotion 2024/25:468 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 6 efterfrågar motionärerna ett lagförslag som innebär att elever inom komvux enbart ska förväntas hålla sig med enstaka lärverktyg. Enligt motionärerna är inköp av kurslitteratur en stor ekonomisk börda för många studerande, och de anser att det behövs en skarpare reglering.

Komvux som anpassad utbildning

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 64 framför motionärerna att det behövs en utredning om finansiering av studier inom komvux som anpassad utbildning. I dag avstår många personer med intellektuell funktionsnedsättning från studier inom komvux på grund av svårigheter att kombinera olika ersättningar, enligt motionärerna.

Utbildning i svenska för invandrare

I kommittémotion 2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 68 efterfrågar motionärerna en stärkt utbildning i svenska för invandrare. Det är enligt motionärerna väl känt att det finns kvalitetsbrister inom sfi. För att fler ska kunna lära sig svenska måste utbildningen fungera bättre och genomströmningen förbättras. I yrkande 70 begär motionärerna ett åtgärdsprogram för stärkt kvalitet i sfi, bl.a. med ökad reglering av distansundervisning och

ökad styrning för fler behöriga lärare. Skolinspektionen har enligt motionärerna visat att elever inte ges likvärdiga möjligheter att lära sig grundläggande svenska eftersom undervisningen skiftar i kvalitet.

I kommittémotion 2024/25:1930 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 26 vill motionärerna ge asylsökande och människor som omfattas av massflyktsdirektivet rätt att, utan undantag, läsa svenska för invandrare. Att kunna det svenska språket är enligt motionärerna viktigt för att komma in i samhället, och motionärerna vill därför förbättra förutsättningarna för asylsökande och människor som flytt kriget i Ukraina att lära sig svenska.

Bakgrund och gällande rätt

Om kommunal vuxenutbildning

Kommunal vuxenutbildning (komvux) är en skolform inom skolväsendet (1 kap. 1 § skollagen). Kommunerna är huvudmän för utbildning inom skolformen och ska tillhandahålla kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå, på gymnasial nivå, som anpassad utbildning på grundläggande nivå, som anpassad utbildning på gymnasial nivå och som svenska för invandrare (20 kap. 3 § skollagen).

Målen för komvux är enligt skollagen att vuxna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande, att de ska ges möjlighet att utveckla sina kunskaper och sin kompetens i syfte att stärka sin ställning i arbets- och samhällslivet samt att de ska ges möjlighet att främja sin personliga utveckling. Utbildningen ska ge en god grund för elevernas fortsatta utbildning och utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet. Utgångspunkten för utbildningen ska vara elevens behov och förutsättningar (20 kap. 2 §).

Enskilda utbildningsanordnare

En huvudman får lämna över uppgifter till en enskild utbildningsanordnare på entreprenad (23 kap. 5 och 6 §§ skollagen) men behåller det yttersta ansvaret för att utbildningen följer lagar och regler (2 kap. 8 § skollagen). Vid utbildning på entreprenad har kommunen som huvudman exempelvis fortfarande kvar samma ansvar gentemot eleverna som när man bedriver utbildning i egen regi och ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet (se nedan). Med entreprenad avses att en huvudman sluter avtal med någon annan om att denne ska utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet som huvudmannen ansvarar för (23 kap. 2 § skollagen). Utbildningsanordnare som bedriver vuxenutbildning på uppdrag kan ansöka hos Skolinspektionen om rätt att sätta och utfärda betyg och intyg, så kallad betygsrätt. Det ger dem möjlighet att sätta betyg, anordna prövning samt utfärda betyg och intyg (6 kap. förordningen om vuxenutbildning).

Systematiskt kvalitetsarbete

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen (4 kap. 3 § skollagen). Rektorn har motsvarande skyldighet att genomföra ett systematiskt kvalitetsarbete på skolenhetsnivå (4 kap. 4 § skollagen). Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls (4 kap. 5 §). Det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska dokumenteras (4 kap. 6 §). Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas (4 kap. 7 §).

Skolverket ansvarar för nationell uppföljning och utvärdering av skolväsendet och ska öka kunskapen om hur utbildningarna och verksamheterna inom skolväsendet har utvecklats i förhållande till de nationella målen (2 § förordningen med instruktion för Statens skolverk). Enligt 7 § i Skolverkets instruktion ska myndigheten i nära samarbete med huvudmännen stödja dem i deras utbildningsverksamhet och andra pedagogiska verksamheter samt bidra till att förbättra huvudmännens förutsättningar att arbeta med utveckling av verksamheten för en ökad måloppfyllelse. När det gäller det systematiska kvalitetsarbetet har Skolverket bl.a. tagit fram stöd i form av kompetensutveckling, allmänna råd och stödmaterial.

Tillsyn och kvalitetsgranskning av kommunal vuxenutbildning

I 2 kap. 8 § skollagen anges att huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med gällande bestämmelser. I 26 kap. skollagen finns särskilda bestämmelser om tillsyn, kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering. Skolinspektionen har tillsyn över skolväsendet och ska också granska kvaliteten i utbildningen inom skolväsendet (26 kap. 3 § skollagen). Granskningen ska avse den granskade utbildningens eller verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer (26 kap. 19–20 §§ skollagen). Kommunen har enligt kommunallagen ett uppföljningsansvar för verksamhet som är utlagd på entreprenad. Kommunen ska alltså kontrollera och följa upp verksamheten hos enskilda utbildningsanordnare (10 kap. 8 § kommunallagen [2017:725]).

Skolinspektionens tillsynsuppdrag har stärkts

Regeringen har skärpt Skolinspektionens uppdrag att utöva tillsyn över komvux genom en ändring i myndighetens instruktion som tillämpas fr.o.m. februari 2022 och som innebär att myndigheten ska granska verksamheten, inte bara på huvudmannanivå som tidigare, utan också på skolnivå (2 § förordningen [2011:556] med instruktion för Statens skolinspektion). Om det finns brister i verksamheten kan huvudmannen få ett föreläggande som innebär att åtgärder måste vidtas. Ett sådant föreläggande kan också förenas med vite.

Uppföljning av användning av utbildning på entreprenad

Skolverket presenterade den 13 mars 2025 rapporten Kommuners användning av kommunal vuxenutbildning på entreprenad som ger en bild av hur huvudmän inom komvux använder sig av utbildning på entreprenad. Enligt rapporten svarar enskilda utbildningsanordnare för en allt större del av den kommunala vuxenutbildningen. Enligt Skolverket finns det stora fördelar med att kommuner samverkar om utbildning på entreprenad, t.ex. genom att göra gemensamma upphandlingar eller samverka kring kvalitetsuppföljning. Huvudmännen har dock stora utmaningar med att följa upp och säkerställa undervisningens kvalitet. Av Skolverkets rapport framgår bl.a. även att

- komvux på entreprenad är vanligare i storstäder än på mindre orter och i landsbygdskommuner
- komvux på entreprenad är vanligare inom komvux på gymnasial nivå än inom komvux på grundläggande nivå eller sfi
- de allra flesta enskilda utbildningsanordnare bedriver verksamheten som aktiebolag
- upphandling enligt lagen om offentlig upphandling är den vanligaste entreprenadslösningen
- tre av fyra huvudmän som bedrev verksamhet inom komvux 2023 hade komvux på entreprenad i någon utsträckning.

Stöd och elevhälsa för vuxna elever

Komvux omfattas inte av de bestämmelser om särskilt stöd och åtgärdsprogram som gäller i bl.a. grundskolan och gymnasieskolan. Utgångspunkten för utbildning inom komvux ska vara elevens behov och förutsättningar, och ett övergripande mål är att eleverna ska stödjas och stimuleras i sitt lärande.

Enligt skollagen har alla elever från förskoleklass till gymnasieskolan rätt till elevhälsa. Elevhälsan ska i dessa skolformer omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Vidare ska elevhälsan främst vara förebyggande och främjande samt stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Huvudmän för komvux får enligt skollagen anordna elevhälsa i likhet med den som förekommer i andra skolformer.

I mars 2023 redovisade Skolverket ett regeringsuppdrag om elevhälsa och stöd inom komvux (Skolverket, dnr 2022:241). Skolverket kommer bl.a. fram till att elever inom komvux har tillgång till stöd- och elevhälsoinsatser i olika utsträckning. I enkätundersökningen framkommer att den specialpedagogiska insatsen är den vanligaste insatsen som eleverna har tillgång till. Var femte kommun erbjuder även psykosociala insatser med kurator. Medicinska och psykologiska insatser förekommer men är mer ovanliga. Sex av tio kommuner uppger att de erbjuder viss elevhälsa. Många kommuner anser att de behöver arbeta med fler typer av stöd- och elevhälsoinsatser än vad de gör i dag för att möta elevernas behov. Det framkommer också att komvux har svårigheter med att fullt ut möta stödbehovet hos de elever som studerar på distans. Många önskar en utökad reglering av stöd och elevhälsa, men det finns enligt

rapporten en rad olika perspektiv som behöver vägas mot varandra, bl.a. vilket ansvar andra aktörer har för detta i dag.

Läromedel

Begreppen läroböcker, läromedel och lärverktyg definieras i skollagen. Läromedel är ett helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen. Lärobok är ett tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter. Lärverktyg är läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen (1 kap. 3 § skollagen).

Inom komvux på grundläggande och gymnasial nivå samt inom komvux som anpassad utbildning på grundläggande och gymnasial nivå ska eleverna enligt skollagen utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling enligt utbildningens mål. Huvudmannen ska dock kunna besluta att lärverktyg som varje elev har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av eleverna själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar huvudmannens anskaffningskostnader (20 kap. 7a § skollagen). Regleringen ser inte likadan ut för sfi. Elever inom sfi ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en tidsenlig utbildning. Huvudmannen får för sfi besluta att eleverna ska hålla sig med enstaka egna lärverktyg (20 kap. 7b § skollagen).

Den 6 oktober 2023 överlämnade regeringen proposition 2023/24:21 Stärkt tillgång till läromedel vars förslag utgår från betänkandet Läromedelsutredningen – böckernas betydelse och elevernas tillgång till kunskap (SOU 2021:70) från Utredningen om stärkta skolbibliotek och läromedel. Förslagen i propositionen rör flera skolformer och syftar till att stärka elevernas tillgång till ändamålsenliga läromedel. Propositionen behandlar förslaget i avsnitt 4.7.1 i betänkandet som avser en definition av läromedel i skollagen samt det förslag i avsnitt 5.8.1 som avser förtydligande i skollagen om elevernas rätt till tillgång till läromedel. När det gäller skolformen komvux behandlar propositionen inte utredningens förslag om att elever inom komvux på grundläggande nivå och komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå på motsvarande sätt som för sfi enbart ska förväntas hålla sig med enstaka egna lärverktyg. Huvudmannen ska alltså liksom hittills, i fråga om komvux utom sfi, kunna besluta att lärverktyg som varje elev har för eget bruk och får behålla som sin egendom, ska anskaffas av eleverna själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar huvudmannens anskaffningskostnader. Utskottet tillstyrkte regeringens förslag i propositionen och riksdagen beslutade i enlighet med förslagen (prop. 2023/24:21, bet. 2023/24:UbU6, rskr. 2023/24:105).

Regeringen har genomfört satsningar på läromedel, bl.a. i och med införandet av ett statsbidrag för inköp av vissa läromedel (prop. 2022/23:1 utg.omr. 16). Genom riksdagens beslut om budgetpropositionen för 2025 förstärktes satsningen ytterligare (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16, bet. 2023/24:UbU1, rskr. 2023/24:103). Bidraget kan i dag sökas av huvudmän för

skolformer inom det obligatoriska skolväsendet och användas för inköp av läroböcker och lärarhandledningar enligt förordningen (2023:86) om statsbidrag för inköp av läroböcker och lärarhandledningar.

Om kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning

Kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning riktar sig till vuxna personer med en intellektuell funktionsnedsättning eller hjärnskada. Utgångspunkten för utbildningen av en enskild elev ska vara elevens behov och förutsättningar. En person som har en intellektuell funktionsnedsättning eller förvärvat hjärnskada är behörig för studier fr.o.m. det andra kalenderhalvåret det år som han eller hon fyller 20 år, om han eller hon är bosatt i landet, saknar sådana kunskaper som utbildningen syftar till att ge och har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (20 kap. 11 a § och 20 a § skollagen). Det finns kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på grundläggande nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå. Grundläggande nivå kan nivåmässigt jämföras med anpassad grundskola och gymnasial nivå kan jämföras med den utbildning som ges inom den anpassade gymnasieskolans nationella program (20 kap. 4 § skollagen). Läsåret 2023/24 studerade knappt 3 000 elever inom komvux som anpassad utbildning (skolverket.se).

Finansiering av studier inom anpassad utbildning

Det finns olika sätt att finansiera studier inom komvux som anpassad utbildning. Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) fördelar t.ex. ett bidrag som kan sökas av elever som har fyllt 18 år det år ansökan avser. Bidraget styrs av förordningen (2007:1345) om statsbidrag vid vissa studier för personer med funktionsnedsättning och av myndighetens föreskrifter. Statsbidrag lämnas till personer med en funktionsnedsättning och deras anhöriga i syfte att öka kunskapen om funktionsnedsättningen och förbättra möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att ta del i samhällslivet (1 §). Bidraget kan som mest uppgå till 9 700 kronor i månaden (6 §). Bidraget kan inte sökas om personen under samma tid får studiestöd, aktivitetsstöd, utvecklingsersättning eller etableringsersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser. Det kan inte heller kombineras med hel sjukersättning eller aktivitetsersättning (9 §).

Yrkesvuxutredningen (U 2022:05) hade bl.a. i uppdrag att utreda behovet av åtgärder för att underlätta övergången till arbete för elever i komvux som anpassad utbildning. Utredningen konstaterade att vuxna med en intellektuell funktionsnedsättning eller förvärvat hjärnskada möts av ekonomiska hinder när de avser att studera inom komvux. Inom ramen för nuvarande regelverk för socialförsäkring, studiemedel, arbetsmarknad och socialtjänst har målgruppen enligt utredningen begränsade möjligheter att finansiera studier inom komvux som anpassad utbildning. Det är svårt för målgruppen att kombinera ersättningar från t.ex. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och

kommuner med studier, och det gör att många avstår från att studera. En möjlighet till finansiering av studier inom anpassad utbildning är samtidigt enligt utredningen avgörande för målgruppens övergångar till arbetsmarknaden på längre sikt eftersom arbete i regel kräver utbildning. Utredningen föreslog därför att regeringen skulle tillsätta en utredning om finansiering av studier inom komvux som anpassad utbildning (SOU 2024:16 s. 434). Utredningens betänkande har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Om utbildning i svenska för invandrare

Kommunal vuxenutbildning tillhandahålls som utbildning i svenska för invandrare (sfi). Av skollagen (2010:800) framgår att utbildning i svenska för invandrare syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. Utbildningen syftar också till att ge vuxna invandrare som saknar grundläggande läs- och skrivfärdigheter möjlighet att förvärva sådana färdigheter. Utbildningen får ske på elevens modersmål eller något annat språk som eleven behärskar (20 kap. 4 § skollagen).

Sfi bedrivs i dag i form av fyra olika nationella kurser – A, B, C och D – uppdelade på tre olika studievägar. Kurserna regleras i kursplanen för sfi (Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2017:91] om kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare). Den första studievägen riktar sig bl.a. till personer med mycket kort studiebakgrund och den tredje studievägen till personer med god studievana. En elev påbörjar sina studier inom den studieväg som passar individens förutsättningar.

Hemkommunen ansvarar för att det upprättas en individuell studieplan för varje elev. Planen ska innehålla uppgifter om den enskildes utbildningsmål och planerad omfattning av studierna (20 kap. 8 § skollagen). Utbildning i svenska för invandrare ska i genomsnitt under en fyraveckorsperiod omfatta minst 15 timmars undervisning i veckan. Undervisningens omfattning får dock minskas om eleven begär det och huvudmannen finner att det är förenligt med utbildningens syfte. Huvudmannen ska verka för att undervisningen erbjuds på tider som är anpassade efter elevens behov (20 kap. 24 § skollagen). Huvudmannen ska i samarbete med Arbetsförmedlingen verka för att eleven ges möjligheter att öva det svenska språket i arbetslivet och att utbildning i svenska för invandrare kan kombineras med andra aktiviteter som arbetslivsorientering, validering, praktik eller annan utbildning (20 kap. 25 § skollagen). Utbildningen kan kombineras med förvärvsarbete (20 kap. 26 § skollagen).

Rätt till sfi

En person har rätt att delta i utbildning i svenska för invandrare fr.o.m. det andra kalenderhalvåret det år då han eller hon fyller 16 år, om han eller hon är bosatt i landet och saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska språket som utbildningen syftar till att ge (20 kap. 31 § skollagen). Med bosatt avses enligt skollagen personer som ska vara folkbokförda i landet (29 kap. 2 § skollagen). Personer som har ansökt om uppehållstillstånd som flykting (asylsökande) eller uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt 1 § första

stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. har inte rätt till kommunal vuxenutbildning (29 kap. 2 och 3 §§ skollagen).

Hemkommunen är skyldig att se till att utbildning i svenska för invandrare erbjuds personer som har rätt att delta i utbildningen (20 kap. 28 § skollagen). Varje kommun ska aktivt verka för att nå personer i kommunen som har rätt till utbildningen och för att motivera dem att delta i utbildningen. Utbildningen ska finnas tillgänglig så snart som möjligt efter det att en rätt till sfi inträtt. Om det inte finns särskilda skäl ska utbildningen kunna påbörjas inom tre månader. Kommunen ska aktivt verka för att en nyanländ som omfattas av lagen (2017:584) om ansvar för etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare kan påbörja utbildningen inom en månad från det att hon eller han anmält sig till sfi hos kommunen (20 kap. 29 § skollagen). Hemkommunen är också skyldig att se till att den som avser att påbörja sfi erbjuds studie- och yrkesvägledning (20 kap. 30 § skollagen).

Sfi för personer som tagits emot enligt EU:s massflyktsdirektiv

Med anledning av Rysslands militära invasion av Ukraina den 24 februari 2022 aktiverades den 4 mars samma år det s.k. massflyktsdirektivet (dir. 2001/55/EG) inom EU genom Europeiska rådets genomförandebeslut (EU) 2022/382. Det innebär bl.a. att fördrivna personer ska beviljas uppehållstillstånd med tillfälligt skydd i EU under den tid skyddet gäller. Aktiveringen av massflyktsdirektivet gäller för närvarande fram till den 4 mars 2026.

Som framgår ovan har inte ukrainare som beviljats uppehållstillstånd i Sverige med tillfälligt skydd haft rätt till sfi eller annan kommunal vuxenutbildning, men sedan den 1 juni 2023 kan kommunerna erbjuda dessa personer utbildning i sfi fr.o.m. det andra kalenderhalvåret det år som de fyller 18 år. Från och med den 30 augusti 2023 kan man även erbjuda dem undervisning i ämnena svenska eller svenska som andraspråk (7 kap. 8 a § förordningen om vuxenutbildning).

Den 1 november 2024 trädde lagändringar om möjligheter till tidigare folkbokföring för personer som tagits emot enligt massflyktsdirektivet i kraft. Lagändringarna syftade till att ge målgruppen större möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden på ett ändamålsenligt och samhällsekonomiskt effektivt sätt genom en tidigare folkbokföring (prop. 2023/24:151, bet. 2024/25: SfU5, rskr. 2024/25:10). För skyddsbehövande som har folkbokfört sig gäller samma rätt till sfi eller annan utbildning som för andra folkbokförda i Sverige (migrationsverket.se).

Elevstatistik

Enligt Skolverkets statistik studerade 123 000 personer sfi under 2023, vilket är i stort sett lika många som under 2022. Antalet elever inom sfi har minskat sedan 2018, då det var ca 160 000 elever. Det vanligaste födelselandet under 2023 var Syrien, där 14 200 var födda. Näst vanligast som födelseland var Afghanistan och därefter Indien. Uppgifter om födelseland finns dock enbart för folkbokförda personer. Antalet elever utan uppgift om födelseland ökade för 2023 med 97 procent jämfört med föregående år och uppgick till totalt

10 800, varav 7 800 kvinnor. En förklaring till den kraftiga ökningen kan enligt Skolverket vara att kommunerna får erbjuda personer som beviljas uppehållstillstånd i Sverige med tillfälligt skydd utbildning i sfi, svenska och svenska som andraspråk sedan 2023 (Elever och studieresultat i kommunal vuxenutbildning 2023, Skolverket 2024).

Läraryprognos för sfi

Beräkningarna av det framtida lärarybehovet inom sfi är enligt Skolverkets läraryprognos från 2025 starkt kopplade till prognosen för den framtida invandringen och därmed, även i ett kortare perspektiv, förenad med stor osäkerhet. Antalet elever som läser sfi har minskat till följd av lägre invandring, och det bedöms minska till en nivå av drygt 100 000 under 2024 och 2025. Behovet av sfi-lärare har också minskat under de senaste åren och uppgick 2023 till 2 400 heltidstjänster. Behovet bedöms fortsätta att minska under kommande år till följd av att invandringen förväntas minska under kommande fem år. År 2028 beräknas behovet av lärare i sfi uppgå till 2 050 heltidstjänster. Skolverket beräknar att rekryteringsbehovet kommer att uppgå till 500 lärare under perioden 2024 till 2028. För att täcka det framräknade rekryteringsbehovet t.o.m. år 2028 krävs en total examination av 600 lärare. Rekryteringsbehovet påverkas främst av kommande pensionsavgångar. Behovet av lärare i sfi beräknas i prognosen bli tillgodosett av ämneslärare med inriktning mot gymnasieskolan. (Skolverket, bilaga till rapport 2025:2 s. 32–33 och s. 69, 2025).

Pågående arbete

Granskningar av kvalitet i komvux

I budgetpropositionen för 2025 lade regeringen fram förslag om mer medel till Skolinspektionens förvaltningsanslag i syfte att stärka myndighetens kapacitet att prioritera, utveckla och utöka sin granskning av komvux samt att bidra till stärkt kvalitet. Förstärkningen ska enligt regeringen förhindra att det bedrivs bristfälliga utbildningar inom komvux. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16, bet. 2024/25:UbU1, rskr. 2024/25:110). Skolinspektionens förvaltningsanslag förstärktes med 7 miljoner kronor för 2025, och anslaget beräknas öka med 10 miljoner kronor för 2026 och 12 miljoner kronor fr.o.m. 2027 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 16 s. 78).

Skolinspektionen har på senare tid genomfört flera granskningar av kvaliteten i komvux. Under 2024 genomförde myndigheten bl.a. på uppdrag av regeringen en kartläggande granskning av undervisningstiden i komvux. När det gäller sfi redovisade myndigheten i februari 2024 sitt uppdrag att genomföra en granskning av sfi (U2021/04942). Skolinspektionen konstaterar att utbildningen brister i kvalitet trots att flera reformer har gjorts för att stärka kvaliteten inom sfi. Enligt myndigheten ges eleverna olikvärdiga möjligheter att lära sig grundläggande svenska. Skolinspektionen har också på uppdrag av regeringen granskat s.k. betygsrätt inom komvux. Myndigheten konstaterar i

redovisningen att bristerna är många och i vissa fall allvarliga. Hos några av anordnarna är bristerna både många och omfattande. Spridningen i utfallet kan tolkas som en indikation på att kunskapen om regelverket skiljer sig mycket åt mellan olika anordnare. I vissa fall gör bristernas karaktär att rättssäkerheten kan ifrågasättas, menar Skolinspektionen. I sin årsrapport för 2024 lyfter Skolinspektionen särskilt det myndigheten sett i sin granskning av komvux. Kombinationen av ett svagt ansvarstagande och en stor frihet för huvudmännen och utbildningsanordnare innebär en risk för bl.a. olikvärdighet och svag kvalitet enligt myndigheten (Skolinspektionen, 2025). Av Skolinspektionens årsredovisning för 2024 framgår att myndigheten har fortsatt att prioritera granskningar av kommunal vuxenutbildning. Under hösten 2024 utvidgade man även den planerade tillsynen till att omfatta inte bara ungdomsskolan, utan också komvux (Skolinspektionen, 2025).

Under våren 2025 kommer Skolinspektionen att presentera resultatet av en tematisk tillsyn av det arbetsplatsförlagda lärandet (APL). Skolinspektionen kontrollerar om huvudmän med beviljade statsbidrag för regionalt yrkesvux anordnar APL inom området barn och fritid enligt gällande författningar. Skolinspektionen genomför för närvarande också en granskning av kvaliteten i studie- och yrkesvägledningen i komvux samt en tematisk tillsyn av huvudmannens och rektorns ansvar för att obligatoriska nationella prov används och genomförs inom komvux. Dessutom pågår en granskning av huvudmannens ansvarstagande för komvuxutbildning där verksamheten bedrivs på entreprenad av enskilda utbildningsanordnare. Vid sidan av enskilda beslut till de granskade huvudmännen kommer även en övergripande rapport att publiceras under hösten 2025 (skolinspektionen.se).

Uppdrag om att motverka olämpliga aktörer inom skolväsendet

Genom regleringsbrevet för 2024 fick Skolinspektionen i uppdrag att stärka sin tillsyn och tillståndsprövning för att motverka att kriminella eller olämpliga aktörer verkar i skolväsendet (U2024/01818). Syftet var att Skolinspektionen inom ramen för sitt uppdrag skulle bidra till att skydda Sverige mot välfärdsbrott, ekonomisk brottslighet och organiserad brottslighet. I uppdraget ingick att Skolinspektionen skulle göra en bedömning av vilka typer av verksamheter som löper störst risk för att utsättas, vilka åtgärder som genomförts och vilka möjligheter och hinder myndigheten såg för att motverka att dessa aktörer verkade i sådan verksamhet. I sin redovisning av uppdraget från oktober 2024 pekar Skolinspektionen på flera riskområden och försvårande omständigheter för tillsyn och tillståndsprövning. Ett sådant område är komvux på entreprenad. Där saknas tillståndsplikt liksom ägar- och ledningsprövning för de enskilda utbildningsanordnare som erbjuder komvux på uppdrag av kommunerna. För att ytterligare kunna följa Skolinspektionens arbete inom området har regeringen i regleringsbrevet för 2025 gett myndigheten ett återrapporteringskrav i fråga om att motverka välfärdsbrottslighet. Enligt återrapporteringskravet ska Skolinspektionen redovisa

vilka insatser som gjorts för att motverka att kriminella eller andra olämpliga aktörer verkar inom skolväsendet.

Förordningsändringar för att motverka bristfällig utbildning

Regeringen har fattat beslut om förordningsändringar som bl.a. innebär att statsbidrag inte får lämnas för regionalt yrkesvux om Skolinspektionen har konstaterat att det finns brister som är så pass allvarliga att eleverna riskerar att inte kunna nå målen för utbildningen (23 § förordningen om statsbidrag för regional yrkesinriktad vuxenutbildning). Ändringen trädde i kraft den 20 oktober 2024. Enligt regeringens pressmeddelande den 20 september 2024 syftar ändringarna till att tydliggöra huvudmannens ansvar, oavsett om utbildningen drivs i egen regi eller är upphandlad, genom att det får konsekvenser när kommunen brister i ansvaret. Enligt pressmeddelandet ser regeringen även att det kan leda till en mer kvalitetsinriktad kravställning och uppföljning av utbildningen från kommunens sida (regeringen.se).

Yrkesvuxutredningen om elevers stödbehov inom komvux

I februari 2024 överlämnade Yrkesvuxutredningen (U 2022:05) sitt betänkande (SOU 2024:16). Utredningen hade bl.a. analyserat om förbättrad tillgång till stöd kunde få fler elever att nå målen med sin utbildning i komvux. Enligt utredningen har många vuxna elever stora och varierande stödbehov samtidigt som det stöd som kommunerna erbjuder skiljer sig åt i fråga om omfattning och likvärdighet. I många kommuner saknas resurser och rutiner för att identifiera elevers stödbehov. Utredningen lämnar ett antal förslag för att förbättra möjligheten för kommuner att erbjuda stöd till elever i komvux. När det gäller elever med funktionsnedsättning föreslår utredningen bl.a. en nationell kartläggning av tillgången till komvux för vuxna med funktionsnedsättningar. Utredningens bedömning är att det finns ett behov av kompetensutveckling hos lärare och annan personal inom komvux som inte är tillgodosett. Utredningen föreslår att Skolverket och SPSM ska se över och vid behov ta fram insatser och stödmaterial om funktionsnedsättningar hos elever inom komvux. Utredningen föreslår också att samma myndigheter ska få i uppdrag att via informationsinsatser öka förutsättningarna för att målgrupperna nyttjar det stöd som Skolverket och SPSM erbjuder. Betänkandet bereds nu inom Regeringskansliet.

En kommande proposition om sfi

Regeringen konstaterade i budgetpropositionen för 2024 att alldeles för många utrikesfödda står långt ifrån arbetsmarknaden och att det i många fall är bristande kunskaper i svenska som är en del av orsaken till arbetslöshet. Därför har regeringen aviserat att man vill stärka undervisningen i sfi med inriktning mot högre krav och högre kvalitet (prop. 2023/24:1 utg.omr. 16). Utredningen Stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk (Kliva) föreslog bl.a. tidsbegränsad sfi-utbildning och fastställda

kurstider samt ändamålsenliga individuella studieplaner och progressionsplanering. Utredningen föreslog även skärpta krav på kommunerna för deras uppsökande verksamhet, bl.a. genom att de ska upprätta en handlingsplan för sitt arbete med den uppsökande verksamheten (SOU 2020:66).

Den 29 februari 2024 remitterade Utbildningsdepartementet ett utkast till lagrådsremiss om skärpta krav i sfi som bygger på Kliva-utredningens förslag (U2024/00641). Enligt propositionsförteckningen för våren 2025 avser regeringen att överlämna propositionen Skärpta krav i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare till riksdagen i juni 2025.

Uppdrag om nya sfi-kurser

Skolverket fick den 4 april 2024 i uppdrag att ta fram förslag till nya kurser i sfi och en kursplan för var och en av kurserna (U2024/01043). Av varje kursplan ska studieomfattningen också framgå, precis som för övriga utbildningsformer inom komvux. Uppdraget syftar till att förbättra individanpassningen och göra utbildningen i sfi mer likvärdig över hela landet. Bakgrunden är bl.a. granskningar som har visat att undervisningen i sfi inte lever upp till regelverkets krav på individanpassning. Uppdragstiden har förlängts, och uppdraget ska nu redovisas senast den 15 april 2026 (U 2024/02781).

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att ett antal yrkanden berör frågan om bättre tillsyn över och kontroll av komvux och utbildningsanordnare. Enligt utskottet är det av stor vikt att kvaliteten inom komvux stärks och att skolformen granskas. Utskottet noterar att Skolinspektionen har ett förstärkt uppdrag att granska den kommunala vuxenutbildningen och att riksdagen i och med beslut om budgetpropositionen för 2025 avsatt medel för en permanent förstärkning av Skolinspektionens anslag. Utskottet delar regeringens bedömning att Skolinspektionen behöver öka sin granskning av komvux, inklusive sfi, i syfte att stärka kvaliteten i skolformen. Utskottet noterar vidare att både Skolverket och Skolinspektionen i rapporter från i år uppmärksammar frågor som rör styrning och kvalitet i komvux och utbildning på entreprenad, dvs. där utbildningen anordnas av andra utbildningsanordnare än kommunen. När det gäller sfi har regeringen bl.a. aviserat att man vill verka för högre krav och kvalitet och att en proposition kommer i år. Skolverket har fått i uppdrag att ta fram kurser i sfi och en kursplan för var och en av kurserna för en bättre individanpassning och likvärdighet över landet. Uppdraget ska redovisas våren 2026.

I fråga om yrkandena som rör studiesociala frågor och stöd inom komvux kan utskottet konstatera att Yrkesvuxutredningen bl.a. behandlat frågor om elevers tillgång till stöd och elevhälsa i komvux, behovet av anpassning till målgrupperna för skolformen, studiesituationen för elever med funktionsnedsättningar och finansieringen av studier för elever i anpassad kommunal vuxenutbildning. Utskottet noterar att Yrkesvuxutredningens betänkande (SOU 2024:16) har förslag och bedömningar på området. Betänkandet har

remitterats, och utskottet ser inte skäl att föregripa den pågående beredningen av utredningens förslag.

Utskottet hänvisar när det gäller yrkanden om läromedel till att det nyligen, genom lagändringar tydliggjorts att elever i alla skolformer ska ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål. Utskottet tillstyrkte förslagen i propositionen Stärkt tillgång till läromedel (prop. 2023/24:21, bet. 2023/24:UbU6, rskr. 2023/24:105). Utskottet kan vidare konstatera att regeringen gör viktiga satsningar på läromedel.

När det gäller yrkandet om rätt till sfi för asylsökande och personer som tagits emot med tillfälligt skydd i enlighet med massflyktsdirektivet noterar utskottet att kommunerna sedan 2023 får erbjuda undervisning i sfi, svenska eller svenska som andraspråk inom komvux. Sedan november 2024 finns det också möjligheter till tidigare folkbokföring för personer som tagits emot med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet. Personer från Ukraina som är folkbokförda eller uppfyller kraven för folkbokföring har således rätt till sfi och annan utbildning inom komvux.

Mot ovanstående bakgrund och med hänvisning till gällande bestämmelser och pågående arbete avstyrker utskottet motionerna, 2024/25:468 (V) yrkandena 1, 2 och 6, 2024/25:1930 (V) yrkande 26 och 2024/25:3024 (S) yrkandena 59–64, 68 och 70.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Utskottets ställningstagande

De motionsyrkanden som finns upptagna i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden, se betänkandena 2022/23:UbU9, 2023/24:UbU6, 2023/24:UbU12 och 2023/24:UbU13. Utskottet avstyrker därför dessa motionsyrkanden. Tidigare ståndpunkter framgår av de nämnda betänkandena.

Reservationer

1. Kompetensförsörjning och omställning, punkt 1 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 66 och avslår motionerna

2024/25:333 av Lars Mejern Larsson (S),

2024/25:1758 av Aida Birinxhiku m.fl. (S),

2024/25:2571 av Ann-Sofie Lifvenhage (M),

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 79 och

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Vuxenutbildningen byggdes ut kraftigt av den socialdemokratiska regeringen, som också gjorde det till en rättighet att läsa på komvux. Regionalt yrkesvux har blivit en motor i omställningen på arbetsmarknaden och ett skarpt verktyg för jobb och integration. Den tidigare socialdemokratiska regeringen lade också om utbildningspolitiken för hur gymnasieskolan och yrkesutbildningarna inom den kommunala vuxenutbildningen ska dimensioneras så att hänsyn tas till arbetsmarknadens behov av kompetens. Satsningen på regionalt yrkesvux behöver fortsätta, med fokus på både ökad kvalitet och att skapa fler utbildningsmöjligheter för vuxna. För att kommunerna ska kunna erbjuda yrkesutbildningar i tillräcklig omfattning i förhållande till behoven i arbetslivet behöver statsbidraget för yrkesutbildningar i komvux ses över. För att möta de behov som följer av klimatomställningen, den snabba utvecklingen av artificiell intelligens och en förändrad arbetsmarknad ställs nya krav på att säkerställa kompetensförsörjning inom en rad viktiga yrken. I linje med förslag från Yrkesvuxutredningen i betänkandet Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna (SOU 2024:16) vill vi att det införs möjligheter till extra tilldelning av statsbidrag för regionalt yrkesvux som fördelas av Skolverket för att möta snabbt uppkomna utbildningsbehov regionalt och lokalt.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

2. **Kompetensförsörjning och omställning, punkt 1 (MP)**

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 79 och

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkande 3 och

avslår motionerna

2024/25:333 av Lars Mejern Larsson (S),

2024/25:1758 av Aida Birinxhiku m.fl. (S),

2024/25:2571 av Ann-Sofie Lifvenhage (M) och

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 66.

Ställningstagande

Förutsättningarna för att rekrytera rätt kompetens till rätt plats behöver stärkas. En viktig pusselbit är satsningar på fler utbildningar som säkrar kompetensbehoven för klimatomställningen. Det är viktigt att utöka utbildningarna för framtidens gröna jobb och säkerställa att det finns attraktiva utbildningsplatser i närheten av de orter där nya jobb skapas.

Jag ser också behov av ett ökat fokus på utbildning för anställning inom bristyrken. Att rikta yrkesutbildningar mot bristyrken är en strategi för att bättre matcha arbetsmarknadens behov med tillgången på utbildad arbetskraft. Genom att fokusera utbildningar på områden där det finns en tydlig brist på kompetens kan arbetsmarknadens mest akuta behov effektivt adresseras. Det bidrar inte bara till att fylla viktiga positioner inom bristyrken, utan minskar också arbetslösheten genom att säkerställa att de som utbildar sig får relevanta och eftertraktade färdigheter.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

3. **Utbyggnad av vuxenutbildningen, punkt 2 (C)**

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3167 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 5 och
avslår motionerna
2024/25:2769 av Sten Bergheden (M) och
2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 77 och 78.

Ställningstagande

Det är otroligt viktigt att möjligheterna till kompetensutveckling under hela livet förbättras för att möjliggöra utveckling, omställning och trygghet på en mer flexibel arbetsmarknad. Vuxenutbildningen bör byggas ut genom fler utbildningsplatser i hela landet. Yrkesutbildningar på gymnasial nivå är i dag underdimensionerade i förhållande till växande behov, inte minst inom den offentliga sektorn. Yrkehögskolan behöver också skalas upp. Den typ av utbildning som bedrivs inom yrkehögskolan är en lika naturlig och viktig del av det svenska utbildningssystemet som exempelvis högskolor och universitet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

4. Utbyggnad av vuxenutbildningen, punkt 2 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP) yrkandena 77 och 78 samt
avslår motionerna

2024/25:2769 av Sten Bergheden (M) och
2024/25:3167 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Alla behövs på svensk arbetsmarknad. Med hög arbetslöshet och branscher som inte hittar sökande till sina tjänster behövs alla möjligheter att byta yrke eller öka sin kompetens. Statens ansvar för vuxenutbildningens planering och dimensionering bör utökas, liksom den statliga finansieringen. Komvux och yrkehögskolan är bärande komponenter för det livslånga lärandet. Komvux erbjuder utbildning till den som behöver stärka sin position på arbetsmarknaden. Särskilt viktiga är de olika yrkespaketen som leder till branschcertifieringar. Komvux är också en utbildningsform som öppnar dörren till högre studier. Yrkehögskolan erbjuder eftergymnasiala utbildningar över hela landet med nära anknytning till arbetsmarknadens behov, och de studerande får i hög grad jobb direkt efter avslutade studier. Det är en viktig utbildningsform för att motverka kompetensbrist inom viktiga yrkesområden,

och det finns potential att bygga ut den. Utbyggnaden behöver ske i så hög takt som möjligt med bibehållen hög kvalitet. För att den mångfald av kompetens och erfarenhet som många redan besitter ska förvaltas på bästa sätt måste människor erbjudas möjligheten att om- och vidareutbilda sig under hela yrkeslivet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

5. Samverkan med arbetsmarknaden, punkt 3 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 37 och

2024/25:3167 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 4.

Ställningstagande

I tider med snabba teknologiska framsteg och en föränderlig arbetsmarknad, vittnar samtliga branscher om utmaningar med framtidens kompetensförsörjning. Arbetsmarknaden bör få större inflytande när det kommer till vuxenutbildningens utbud och utformning. Yrkesutbildningar är viktiga för tillväxten, inte minst för små och medelstora företag. De tilltänkta arbetsgivarna ska vara en drivande kraft i utvecklingen och genomförandet av utbildningarna. Samarbetet mellan skolor, folkhögskolor och näringsliv behöver också stärkas.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

6. Lärlingsutbildning, punkt 4 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3167 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Läringsutbildningarna har en viktig roll när det gäller att förse arbetsmarknaden med kompetent arbetskraft. I länder som Tyskland, som har framgångsrika lärlingsprogram, är näringslivet direkt och löpande involverat i lärlingsutbildningarna. För att utbildningarna ska leda till arbete och för att arbetsmarknaden ska få rätt kompetens anser jag att lärlingsutbildningarna behöver reformeras så att de bättre kan tillgodose arbetsmarknadens behov. Urvalet till lärlingsutbildningar bör också göras om så att ett större fokus läggs på arbetsmarknadens behov. Jag anser att den som anställer en lärling ska kunna bestämma elev till lärlingsutbildningen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

7. Utbildning inom vissa områden, punkt 5 (SD)

av Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvis (SD), Jörgen Grubb (SD) och Anders Alftberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1382 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 7 och avslår motionerna

2024/25:256 av Josef Fransson (SD),

2024/25:1753 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 39 och

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 6, 8 och 11.

Ställningstagande

Det behövs ett förebyggande arbete för att se till att kompetensbehovet uppfylls på va-området. Branschen är samhällsbyggande, och det handlar om hållbarhet på centralt viktiga områden. Nu och framåt kommer stora delar av infrastrukturen för vatten och avlopp att behöva underhållas och bytas ut vilket innebär att efterfrågan på arbetskraft med rätt kompetens kommer att öka. För att vi inte ska stå oförberedda inför detta anser vi att ett initierat arbete behöver ske med berörda instanser. Rätt typ och omfattning av utbildning för området behöver säkerställas. Utbildningsnivån behöver vara i fas med den omställning vi ser. Skolverket bör säkerställa att adekvata utbildningar planeras efter nutida och framtida behov så att arbetskraft finns att tillgå för va-området.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

8. Utbildning inom vissa områden, punkt 5 (MP)

av Camilla Hansén (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:1753 av Katarina Luhr m.fl. (MP) yrkande 39 och

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP) yrkandena 6, 8 och 11 samt avslår motionerna

2024/25:256 av Josef Fransson (SD) och

2024/25:1382 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 7.

Ställningstagande

Det behövs utbildning för aktörer inom byggsektorn för att de ska kunna få kompetensutveckling inom återanvändning och cirkulärt byggande. Jag anser att en kompetenshöjning är viktig, både för att förstå hur konstruktioner och materialval påverkar utsläppen och för att förstå hur byggregler, detaljplaner och gestaltningssprogram kan påverka möjligheterna att återbruka.

Det behövs också specifika program och incitament för att utbilda och rekrytera arbetskraft till den gröna omställningen med fokus på förnybar energi, hållbart skogsbruk och ekologiskt jordbruk. Det är viktigt för att stödja övergången till en mer hållbar ekonomi och för att förbereda för framtidens utmaningar och möjligheter inom den gröna sektorn.

Jag ser även behov av skräddarsydda utbildningar med fokus på branscher som gruvdrift, skogsbruk och förnybar energi. Genom samarbete med lokala företag kan utbildningarna anpassas efter verkliga behov på arbetsmarknaden och ge de studerande relevant och praktisk kunskap.

Vidare behövs digitala utbildningar och kurser med fokus på gröna teknologier och framtidsinriktade yrken. Genom digitala plattformar kan flexibla utbildningsalternativ erbjudas och en bredare publik nås. Det främjar ett livslångt lärande och möjliggör för fler att skaffa sig relevanta färdigheter för framtidens arbetsmarknad.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

9. Utveckling av yrkeshögskolan, punkt 6 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 74 och

avslår motionerna

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 6 och

2024/25:3167 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Yrkeshögskolan har utbildningar som i mycket hög utsträckning leder till arbete. Utbildningsformen har blivit en verklig motor för regional tillväxt och kompetensförsörjning runt om i landet. Den kompetens som en yrkeshögskoleutbildning ger bidrar till stärkt kvalitet både i välfärden och i näringslivet. Vi ser att yrkeshögskolan behöver byggas ut ytterligare och utvecklas för framtiden. Utbyggnaden behövs inte minst i regioner som präglas av stora företagsetableringar och företagsexpansioner, men också för att möjliggöra omställningen inom en rad sektorer. Yrkeshögskolan är en decentraliserad utbildningsform, och med kraftigt ökade volymer ökar behovet av en samlad stödstruktur.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

10. Utveckling av yrkeshögskolan, punkt 6 (C)

av Niels Paarup-Petersen (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 6 och

2024/25:3167 av Anders Ådahl m.fl. (C) yrkande 2 och

avslår motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 74.

Ställningstagande

Yrkeshögskolan med sin specialiserade yrkesutbildning som direkt matchar arbetsmarknadens behov är ett av de mest framgångsrika utbildnings- och arbetsmarknadsprojekten i Sverige och ger stora samhällsekonomiska vinster. Det konstateras också i en utredning som redovisades 2023. Yrkeshögskolan behöver dock stärkas med fokus på att öka utbudet av digitala kurser. Jag anser också att fler yrkesutbildningar bör bli yrkescollege och att lärlingsutbildningarna bör ta fasta på systemet för teknikcollege med företagsrepresentanter i regionala styrgrupper.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

11. Gemensamt antagningssystem, punkt 7 (S, V)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S), Niklas Sigvardsson (S) och Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 73.

Ställningstagande

Ansökningar till utbildningar inom yrkeshögskolan hanteras i dag av respektive utbildningsanordnare. Den decentraliserade processen medför att studerande kan söka och antas till ett obegränsat antal utbildningar, men det leder också till en ökad risk för bristande rättssäkerhet och onödig administration. Vi anser att ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan bör införas och att Myndigheten för yrkeshögskolan bör få i uppdrag att genomföra en förstudie tillsammans med relevanta myndigheter.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

12. Studiesociala frågor inom yrkeshögskolan, punkt 8 (V)

av Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:468 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 8–10.

Ställningstagande

Yrkeshögskolestuderande saknar en egen nationell påverkansorganisation. För mig är det en självklarhet att alla studerande ska ha makt och inflytande över sin vardag. I skuggan av metoo blir frågan om demokratiskt inflytande och studerandes möjligheter att organisera sig för förändring än mer aktuell. De studerande måste känna sig trygga i att de kan gå samman för att synliggöra och arbeta mot missförhållanden. För att betona vikten av studerandeinflytande bör Myndigheten för yrkeshögskolan få i uppdrag att särskilt granska studerandeinflytandet på landets yrkeshögskoleutbildningar och att lyfta fram goda exempel på bra former för studerandeinflytande.

I samband med metoo uppmärksammades missförhållanden på vissa yrkeshögskolor. Även om dessa fall hanterades korrekt väcker det frågor om huruvida det finns fungerande strukturer för att hantera trakasserier och kränkningar av olika slag. Myndigheten för yrkeshögskolan bör få i uppdrag att specifikt kartlägga och utreda utbildningsanordnarnas arbete mot trakasserier och kränkningar.

De som studerar på högskolan har tillgång till en studenthälsa. För studenterna innebär det en stor trygghet. Inom yrkeshögskolan finns ingen motsvarande rättighet till hälsovård för de studerande. De som studerar på yrkeshögskolan borde ha samma rätt till hälsofrämjande stödinsatser som elever har i skolan och studenter vid högskolor. Därför bör regeringen utreda möjligheten att göra ett tillägg i förordningen om yrkeshögskolan som ger studerande rätt till hälsovård.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

13. Tillsyn och kontroll, punkt 9 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 60 och
avslår motion

2024/25:468 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Idag finns det strukturella brister inom styrningen av och ansvarsfördelningen för kommunal vuxenutbildning. Kvaliteten på utbildningarna varierar och behöver stärkas. Det är vanligt att det systematiska kvalitetsarbetet brister, och särskilt tydligt är det när utbildningen bedrivs på entreprenad av en extern utförare. Den socialdemokratiska regeringen ändrade Skolinspektionens instruktion så att myndigheten fr.o.m. 2022 är skyldig att genomföra löpande tillsyn av vuxenutbildning också på skolnivå. Regeringen bör se över behovet av ytterligare verktyg för ökad kontroll av vuxenutbildningen. Vi anser att verktygen för att följa upp och kontrollera kvaliteten inom komvux behöver bli skarpare, inte minst när det gäller upphandlad verksamhet. Därför bör det utredas hur statens och huvudmännens kontroll av vuxenutbildningen, med särskilt fokus på komvux och sfi, kan öka och hur statens ansvar kan stärkas i syfte att öka kvaliteten och rättssäkerheten. Även de privata utbildningsanordnarnas roll ska ingå i analysen.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

14. Tillsyn och kontroll, punkt 9 (V)

av Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförts i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:468 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt avslår motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 60.

Ställningstagande

Skattemedel ska enbart kunna användas till den verksamhet som de är avsedda för och det ska inte finnas incitament att bedriva verksamheten på något annat sätt eller med andra mål än alla studerandes lika rätt till kunskap. För en likvärdig utbildning behövs ett slut på vinstintresset och marknadslogiken inom vuxenutbildningen.

För att förbättra kvaliteten och den nationella likvärdigheten inom vuxenutbildningen behöver granskningen och utvärderingen av komvux systematiseras på ett bättre sätt. Verksamma inom vuxenutbildningen pekar på att marknadsanpassningen gör att kostnaderna har pressats på ett sätt som försämrat kvaliteten i utbildningen, även i fråga om sådan utbildning som bedrivs i kommunal regi på grund av konkurrensen med billigare privata verksamheter. Vidare innebär marknadsanpassningen ett resursslöseri när

vinster plockas ut från den skolpeng som egentligen är till för undervisningen. Om det nu har byggts upp ett stort system för kontroll och granskning av skolan så är det motsatsen som kännetecknar vuxenutbildningen: avsaknad av kontroll och granskning.

Flera rapporter från Skolverket och Skolinspektionen visar att kommunerna ofta brister när de upphandlar vuxenutbildning och lägger ut delar på entreprenad. Det kan handla om att ställa tillräckliga kvalitetskrav som vilken undervisningstid som förväntas. Dagens lagstiftning är också för svag. Den ger inte huvudmännen verktyg eller incitament för att kunna granska de verksamheter man lägger ut vuxenutbildningen på. Regeringen bör därför återkomma med ett lagförslag som innebär att kommunerna har både rätt och skyldighet att göra ägar- och ledningsprövning av utbildningsanordnare som bedriver kommunal vuxenutbildning på entreprenad. Jag vill också se ett lagförslag som innebär skärpta krav på kommunernas tillsyn av vuxenutbildning som bedrivs på entreprenad.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

15. Målgruppsanpassning, punkt 10 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 59.

Ställningstagande

Elevgruppen inom komvux har förändrats. Det behöver utredas hur stödet och kvaliteten inom komvux bättre kan anpassas till målgruppen för att förbättra genomströmningen och etableringen på arbetsmarknaden.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

16. Stöd och elevhälsa, punkt 11 (S, V)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S), Niklas Sigvardsson (S) och Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 61 och 63.

Ställningstagande

För att höja kvaliteten och öka likvärdigheten inom komvux behöver elevers möjligheter till stöd och anpassningar utvecklas. För många av de utrikesfödda som ska etablera sig på den svenska arbetsmarknaden är yrkesvux det bästa alternativet. För att möta målgruppens behov och bryta segregationen behövs mer utbildning men också ökad kvalitet och stöd i utbildningen. Vi anser att det behöver utredas hur stöd och elevhälsoinsatser inom komvux ska fungera. Vi vill också att Skolverket ska få i uppdrag att göra en översyn av och ta fram insatser och stödmaterial om funktionsnedsättning hos elever inom komvux.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

17. Läromedel, punkt 12 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S),
Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 62 och
avslår motion
2024/25:468 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 6.

Ställningstagande

Utredningen om stärkta skolbibliotek och läromedel visade att kvaliteten i komvux ofta blir lidande eftersom studenterna inte har råd att köpa kurslitteratur. För att höja kvaliteten och öka jämlikheten vill vi att läromedel inom komvux på sikt ska vara kostnadsfria. Vi vill ha en stärkt tillgång och förtydligad rätt till kostnadsfria läromedel för elever inom sfi och komvux på grundläggande nivå.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

18. Läromedel, punkt 12 (V)

av Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:468 av Daniel Riazat m.fl. (V) yrkande 6 och
avslår motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 62.

Ställningstagande

Alla har rätt till flera chanser och likvärdiga möjligheter till utbildning. Inköpen av kurslitteratur är en stor ekonomisk börda för många studerande. Skolbiblioteken köper inte in tillräckligt många exemplar av varje bok för att de ska räcka till alla. Det kan också vara svårt att få tag på vissa böcker när de säljer slut i bokhandeln. Det kan dessutom ses som ett avsteg från principen om avgiftsfrihet för utbildningen om man behöver köpa sin egen kurslitteratur. För den som läser motsvarande utbildning under tonåren kostar kurslitteraturen ingenting. Om huvudmännen skulle köpa in böcker skulle det också underlätta lärarnas planering eftersom de då skulle veta vilken bok de skulle arbeta med de närmaste åren i stället för att de behövde anpassa sig efter bokförlagens årliga utgivning.

Utredningen om stärkta skolbibliotek och läromedel föreslog att elever inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå skulle få tillgång till läromedel utan kostnad. Regeringen väljer i stället att lägga fram ett lagförslag som bl.a. innebär att huvudmannen kan besluta att de lärverktyg som varje elev har för eget bruk och får behålla som sin egendom ska anskaffas av eleverna själva eller erbjudas mot avgifter som högst motsvarar huvudmannens anskaffningskostnader. Jag anser att det behövs en skarpare reglering så att inte kostnader vältras över på de studerande. Regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att elever inom vuxenutbildning enbart ska förväntas hålla sig med enstaka lärverktyg.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

19. Komvux som anpassad utbildning, punkt 13 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkande 64.

Ställningstagande

I dag avstår många personer med en intellektuell funktionsnedsättning från att studera inom komvux på grund av svårigheter med att kombinera olika ekonomiska ersättningar. Möjligheterna för dessa personer att studera inom komvux behöver stärkas. Vi vill därför att det utreds hur finansiering av anpassad utbildning inom komvux ska fungera.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

20. Utbildning i svenska för invandrare, punkt 14 (S)

av Linus Sköld (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Mats Wiking (S), Rose-Marie Carlsson (S) och Niklas Sigvardsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 68 och 70 samt
avslår motion
2024/25:1930 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 26.

Ställningstagande

Det svenska språket är helt avgörande för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden och bli en del av det svenska samhället. Att kunna tala, skriva och läsa på svenska är ett krav inom många yrken och ofta nödvändigt för att kunna delta i utbildning. Språket lägger grunden för självständighet, delaktighet och en fungerande integration. Språket är även en förutsättning för vårt gemensamma välstånd och vår gemensamma välfärd. Därför är utbildningen i svenska för invandrare helt avgörande i det svenska utbildningssystemet. Det är väl

känt att det finns kvalitetsbrister inom sfi. För att fler ska kunna lära sig svenska anser vi att sfi måste fungera bättre. Genomströmningen behöver också förbättras. Fler vägar måste skapas för att möjliggöra övergångar till eller kombinationer med andra delar av vuxenutbildningen. Att utöka undervisningstiden vore ett sätt att öka genomströmningen och därmed snabba på integrationen. Det behövs också ett åtgärdsprogram för stärkt kvalitet. Det ska bl.a. innefatta en ökad reglering av distansundervisning och ökad styrning för att få fler behöriga lärare.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

21. Utbildning i svenska för invandrare, punkt 14 (V)

av Nadja Awad (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2024/25:1930 av Tony Haddou m.fl. (V) yrkande 26 och

avslår motion

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S) yrkandena 68 och 70.

Ställningstagande

De ukrainska medborgare som har fått skydd i Sverige enligt massflyktsdirektivet ges i stort sett samma rättigheter och förutsättningar som asylsökande. Därmed tvingas de att leva på samma låga dagersättning som asylsökande. De har ingen rätt att läsa sfi (med undantag för de som uppfyller kraven för att folkbokföras i Sverige), och de får endast vård som inte kan anstå.

I maj 2024 lade regeringen fram propositionen Förbättrade levnadsvillkor för utlänningar med tillfälligt skydd (prop. 2023/24:151). I den föreslogs bl.a. att en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd ska kunna folkbokföras tidigare än vad nuvarande reglering medger. Därmed ges bl.a. möjlighet att delta i sfi och Arbetsförmedlingens etableringsprogram. Vidare föreslogs att en utlänning som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd och som arbetar ska ha rätt till arbetsbaserad föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. Jag välkomnar regeringens ambition att förbättra levnadsvillkoren för personer som har beviljats uppehållstillstånd med tillfälligt skydd. Jag kan dock, i likhet med flera remissinstanser, konstatera att regeringens förslag inte förbättrar levnadsvillkoren för de ukrainska flyktingarna i någon större utsträckning. Målgruppen får förvisso del av vissa ersättningar m.m., men nekas genom särlagstiftning rätten till andra ersättningar.

Jag vill att regeringen återkommer med förslag om att ge asylsökande och de som omfattas av massflyktsdirektivet rätt att, utan undantag, läsa sfi.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:256 av Josef Fransson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt regeringen att verka för ett kunskapslyft i naturvetenskaperna och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:333 av Lars Mejern Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av insatser för att stärka arbetsmarknaden och främja en hållbar befolkningsutveckling och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:422 av Kadir Kasirga (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta ett större ansvar för att fördelningen av utbildningsplatser beaktar behoven av kompetensförsörjning inom energibranschen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:468 av Daniel Riazat m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att kommunerna har både rätt och skyldighet att göra ägar- och ledningsprövning av utbildningsanordnare som bedriver kommunal vuxenutbildning på entreprenad, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär skärpta krav på kommunernas tillsyn av vuxenutbildning som bedrivs på entreprenad och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som innebär att elever inom vuxenutbildning enbart ska förväntas hålla sig med enstaka lärverktyg och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att för att betona vikten av studerandeflytande bör regeringen ge Myndigheten för yrkeshögskolan i uppdrag att särskilt granska studerandeflytandet på landets yrkeshögskoleutbildningar samt lyfta fram goda exempel på bra former för studerandeflytande och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Myndigheten för yrkeshögskolan i uppdrag att specifikt kartlägga och utreda utbildningsanordnarnas arbete mot trakasserier och kränkningar och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att göra ett tillägg i förordningen om yrkeshögskolan som ger studerande rätt till hälsovård, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:582 av Rickard Nordin (C):

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka möjligheterna till validering av kompetens som erhålls via spelande och andra aktiviteter i civilsamhället och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1382 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att planera för kompetensförsörjningsbehovet på va-området och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1446 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde verka för att förbättra organisationen och inriktningen inom vuxenutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att riva upp beslutet om en förenklad betygsskala inom vuxenutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde verka för att komvux som särskild utbildning ska vara en egen skolform och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1448 av Patrick Reslow m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att skärpa kraven till certifiering i svenska på nivå C1 för antagning till yrkesutbildning för att bli barnskötare och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1457 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i kommande budgetar ska överväga att stärka

utbildningsinsatserna kopplat till gruvindustrins kompetensbehov och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1468 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i kommande budgetar överväga att stärka utbildningsinsatserna kopplat till stålindustrins kompetensbehov och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1753 av Katarina Luhr m.fl. (MP):

39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildning för aktörer inom byggsektorn för att kompetensutveckla inom återanvändning och cirkulärt byggande och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1754 av Jan Riise m.fl. (MP):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur studier i samiska kan finansieras och genomföras och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1758 av Aida Birinxhiku m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av kompetensförsörjning för en världsledande grön industri i Västsverige och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:1930 av Tony Haddou m.fl. (V):

26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag om att ge asylsökande och de som omfattas av massflyktsdirektivet rätt att, utan undantag, läsa svenska för invandrare (sfi) och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2197 av Johanna Rantsi (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga bättre långsiktiga förutsättningar för yrkeshögskoleutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga bättre möjligheter för utbildningsarrangörer att bedriva särskilt förberedande utbildningar för studenters behörighet till yrkeshögskoleutbildningar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2218 av Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över införandet av särskilda förberedande utbildningar för behörighet till yrkeshögskoleutbildningar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2219 av Johanna Rantsi (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att möjliggöra att bedriva matrosutbildning som vuxenutbildning och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2313 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av kompetensförsörjning i samband med byggandet av Ostlänken och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2343 av Isak From m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av kompetensförsörjningsinsatser i norra Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2571 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att göra en kartläggning av behovet av yrkesutbildningar för att göra det möjligt att så snart som möjligt täppa till glappet inom bristyrken och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2582 av Ann-Sofie Lifvenhage (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att skapa valideringsutbildningar inom bristyrken för att säkerställa god kompetens inför framtida utmaningar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett grönt kunskapslyft i syfte att underlätta omställning till en hållbar arbetsmarknad, motverka arbetslöshet och skapa hållbara jobb för unga och tillkännager detta för regeringen.
79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna att rekrytera rätt kompetens till rätt plats genom bl.a. främjad arbetskraftsinvandring, utbildningssatsningar och omställningsstudiestöd och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2628 av Leila Ali Elmi m.fl. (MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka fokus på bristyrken och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera skräddarsydda utbildningsprogram i hela Sverige med fokus på branscher som gruvdrift, skogsbruk och förnybar energi, i samarbete med lokala företag, och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om digitala utbildningar och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa specifika program och incitament för att utbilda och rekrytera arbetskraft till den gröna omställningen, med fokus på förnybar energi, hållbart skogsbruk och ekologiskt jordbruk, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2769 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att se över beslutsprocessen angående yrkesutbildningar i syfte att snabbare än i dag kunna starta nya yrkesutbildningar där behoven finns och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2949 av Jonny Cato m.fl. (C):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett skyndsamt införande av en sfi-peng och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur nätbaserade kurser, appbaserade och AI-understödda läromedel samt andra digitala hjälpmedel ska bli en större del av integrationsarbetet, som en del av en förstärkt sfi-undervisning, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snabbt bör bidra till kompetensförsörjningen genom att överväga utbyggnad av yrkesvux, yrkeshögskoleplatser, platser inom vidareutbildningarna i bristyrken i omställningsstudiestödet och genom arbetskraftsinvandring, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:2955 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka yrkeshögskolorna med fokus på ökat utbud av digitala kurser, ökade

möjligheter till teknik- och yrkescollege och lärlingsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3024 av Åsa Westlund m.fl. (S):

59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur stödet och kvaliteten inom komvux bättre kan anpassas till målgruppen för att förbättra genomströmning och etablering på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning över hur statens och huvudmännens kontroll över vuxenutbildningen med särskilt fokus på komvux och sfi kan öka och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utreda stöd- och elevhälsoinsatser i komvux och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt tillgång och förtydligad rätt till kostnadsfria läromedel för elever inom sfi och vuxenutbildning på grundläggande nivå och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Skolverket och SPSM ska få i uppdrag att se över samt ta fram insatser och stödmaterial om funktionsnedsättning hos elever inom komvux och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en utredning gällande finansiering av studier inom komvux som anpassad utbildning och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska införas en möjlighet till extra tilldelning av statsbidrag för yrkesvux från Skolverket för att möta snabbt uppkomna utbildningsbehov regionalt och lokalt och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka utbildningen i svenska för invandrare och tillkännager detta för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett kommunalt språkansvar i syfte att fler ska delta i sfi och tillkännager detta för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett åtgärdsprogram för stärkt kvalitet i sfi ska genomföras med bl.a. ökad reglering av distansundervisningen och ökad styrning mot fler behöriga lärare och tillkännager detta för regeringen.
72. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett mer stadigvarande utbildningsutbud inom yrkeshögskolan för att tillgodose arbetsmarknadens långsiktiga behov och tillkännager detta för regeringen.

73. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett gemensamt system för ansökan till yrkeshögskolan bör införas samt att MYH bör få i uppdrag att genomföra en förstudie tillsammans med relevanta myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
74. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla yrkeshögskolan och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3057 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla validering och snabbspår för att ta till vara kunskap och erfarenhet som nyanlända har och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3161 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka samarbetet mellan skolor, folkhögskolor och näringsliv och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3167 av Anders Ådahl m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka vuxenutbildningarna på så sätt att möjligheterna för det livslånga lärandet och vidareutbildning i hela landet stärks, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka yrkeshögskolorna med fokus på ökat utbud av digitala kurser samt ökade möjligheter för teknik- och yrkescollege och lärlingsutbildningar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vuxenutbildningarna i större utsträckning ska utformas utifrån arbetsmarknadens behov och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbetsmarknaden ska få större inflytande när det kommer till vuxenutbildningarnas utbud och utformning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vuxenutbildningen bör byggas ut genom fler platser inom yrkesvux, komvux och folkhögskola i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra om urvalet till lärlingsutbildningarna med större fokus på arbetsmarknadens behov och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för dem som anställer en lärling också ska själv få bestämma elev till lärlingsutbildningen och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3217 av Amanda Lind m.fl. (MP):

76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbyggnad av vuxenutbildning och yrkeshögskolan och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka det statliga ansvaret för vuxenutbildningens planering och dimensionering och tillkännager detta för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka den statliga finansieringen av vuxenutbildningen och tillkännager detta för regeringen.
80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett grönt kunskapslyft för att underlätta omställning till en hållbar arbetsmarknad, motverka arbetslöshet och skapa hållbara jobb för unga och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
15. Motioner som bereds förenklat		
2024/25:422	Kadir Kasirga (S)	
2024/25:582	Rickard Nordin (C)	11
2024/25:1446	Patrick Reslow m.fl. (SD)	13–15
2024/25:1448	Patrick Reslow m.fl. (SD)	5
2024/25:1457	Tobias Andersson m.fl. (SD)	5
2024/25:1468	Tobias Andersson m.fl. (SD)	2
2024/25:1754	Jan Riise m.fl. (MP)	18
2024/25:2197	Johanna Rantsi (M)	1 och 2
2024/25:2218	Johanna Rantsi och Sten Bergheden (båda M)	1
2024/25:2219	Johanna Rantsi (M)	
2024/25:2313	Johan Andersson m.fl. (S)	
2024/25:2343	Isak From m.fl. (S)	1
2024/25:2582	Ann-Sofie Lifvenhage (M)	
2024/25:2613	Elin Söderberg m.fl. (MP)	31
2024/25:2949	Jonny Cato m.fl. (C)	30 och 31
2024/25:2954	Muharrem Demirok m.fl. (C)	27
2024/25:3024	Åsa Westlund m.fl. (S)	69 och 72
2024/25:3057	Elin Söderberg m.fl. (MP)	12
2024/25:3167	Anders Ådahl m.fl. (C)	1 och 3
2024/25:3217	Amanda Lind m.fl. (MP)	76 och 80